

**Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar
Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani
Tanszék**

**AZ ÁLLATORVOSLÁS, MINT HIVATÁS
ELEMZÉSE**

**HOGYAN ÉRTÉKELIK AZ ÁLLATORVOSOK
MESTERSÉGÜKET AZ IDŐ TÜKRÉBEN**

SZAKDOLGOZAT

**Készítette:
Laczkó Tímea**

**Témavezető:
Dr. Fodor Kinga Ph.D.
egyetemi adjunktus**

2010.

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés	3
II. Szakirodalmi áttekintés.....	4
2.1 Történelmi áttekintés.....	4
2.1.1 Az állatorvosi hivatás kialakulása.....	4
2.1.2 Az állatorvosképzés története.....	5
2.1.3 A magyar állatorvosképzés története.....	7
2.1.4 A nők helyzete és szerepe az állatorvoslásban.....	8
2.2 Az életpálya alakulása a pályaválasztástól a munkába kerülésig, ezek összefüggései és hatásuk a magánéletre és az egészségre.....	9
2.2.1 A pályaválasztás.....	9
2.2.2 A szakma, ill. a hivatás fogalma.....	10
2.2.3 Az állatorvosi szakma, munka és hivatás.....	11
2.2.4 A munka, a magánélet és az egészség összefüggései.....	12
2.2.5 A segítő szakma fogalma és jellemzői.....	13
2.2.6 A kiegészítő fogalma, okai és szakaszai.....	14
2.2.7 A siker, ill. a sikeresség fontossága a munkában.....	15
2.3 A munkával és a diplomával kapcsolatban felmerülő lehetőségek és nehézségek....	15
2.3.1 Munkaerőhelyzet a mai Magyarországon.....	15
2.3.2 A nők aránya a munkaerőpiacon.....	16
2.3.3 A diplomás pályakezdés problémái.....	17
2.3.4 A diploma értéke.....	18
2.3.5 A „több lábbon állás” jelensége a magyar munkavállalók körében.....	19
2.3.6 Doktori cím megszerzésével járó szakmák.....	20
2.3.7 Társadalmi elismertség.....	20
2.3.8 Az internet adta lehetőségek jelentősége a munkaerőpiacon és a munkavégzésben .	21
III. Saját vizsgálatok.....	22
3.1 Anyag és módszer.....	22
3.1.1. A kutatás előzményei.....	22
3.1.2. A kérdőív összeállításának módszertana.....	22
3.2. Eredmények és értékelésük.....	24
3.3. Következtetések.....	38
Összefoglalás.....	39
Summary.....	40
Köszönetnyilvánítás.....	41
Irodalomjegyzék.....	42
Melléklet.....	44

I. BEVEZETÉS

„A háziállatok a társadalom legerősebb karja. Általuk jövedelmez a mezőgazdaság, általuk műveltetnek meg a szántóföldek, általuk jutunk táplálékunkhoz; felhasználásuk révén alakul ki a művészet és fejlődik a tudomány. Kötelességünk tehát jólétükről, egészségükről gondoskodni.”

(Tolnay Sándor)

A 2008-ban a világra köszöntő gazdasági válság óta a pénzügyi stabilitás biztosítása a nemzetek legfőbb célja. A pénzügyi válság a gazdaság minden területét érinti. A világsajtóban napról napra olyan rémhírekkel szembesülhetünk, amelyek gyárak bezárásáról, termelésük csökkentéséről, és munkahelyek megszüntetéséről szólnak. A megélhetés bizonytalanná vált, és ez a probléma a társadalom minden rétegére hatással van. Témaválasztásomat ez a ma is aktuális helyzet indokolja. Vizsgálataim legfőbb célkitűzése az állatorvoslás jelenlegi helyzetének bemutatása, az életüket ennek a hivatásnak szentelő emberek életpályájának tanulmányozása.

Szakedolgozatom célja egy átfogó képet adni az állatorvoslásról, a foglalkozás kialakulásától kezdve, az oktatás fejlődésén át, egészen a mai magyar állatorvosi társadalom helyzetképig eljutva. Megmutatni és kiemelni, hogy ez a hivatás ugyan már eddig is hatalmas változáson ment keresztül, azonban még rengeteg lehetőséget és továbbfejlődési irányt rejt magában. Az emberek számára mindig is kiemelkedően fontos volt és a jövőben is az lesz a szakma képviselőinek munkássága, amellyel hozzájárulnak nemcsak az állatok, hanem az egész emberiség egészségének védelméhez, valamint a különféle tudományterületek fejlődéséhez egyaránt. Mindemellett szakedolgozatomban szeretnék betekintést adni a mai állatorvosok mindennapi életébe, lehetőségeikbe és nehézségeikbe is, de nem csak a munka, hanem a magánélet témakörét, és a pályát választók egyéniségét is egyidejűleg megvizsgálva. A témában a konkrét állatorvosi szakirodalom meglehetősen szegényes, ugyanakkor a kutatásaim során tapasztalható érdeklődő visszajelzések mindenképpen indokolják a területen történő további vizsgálódásokat.

II. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Történelmi áttekintés

2.1.1. Az állatorvosi hivatás kialakulása

Az ember és az állatok közötti kapcsolat egyidős az emberiség történetével. Az ember hamar felismerte, hogy a kezdetben csak zsákmányként jelen lévő állatoknak jó hasznát vehetné az élettere körül is, ezért megkezdte a különféle fajok házasítását. A napi elfoglaltság nagy részét képező vadászat is így feleslegessé vált olyan állatok tartásával, amelyek a mindennapi élet során felhasználható forrásokat biztosítottak a számára. A beteg állatok kezelésére és ápolására való törekvés pedig egyidős a házasítással. Hasonlóan ahhoz, ahogy az ember saját társait is gyógyítani próbálta, az állataival is hasonlóan szeretett volna tenni. Az idők folyamán az ember egyre több tapasztalatot, megfigyelést és ismeretet gyűjtött, ami lassan különféle foglalkozások kialakulásához vezetett. Az állatorvoslásról már 3000 évvel ezelőtt említést tesznek a sumérok táblácskái, illetve Hamurabi nevezetes kódexe a Kr. e. 1800 körüli évekből (18).

A történelem folyamán a betegségre, akár állati, akár emberi betegségről legyen szó, különféle módon tekintettek, így a különböző korokban eltérő gyógyítási módok jelentek meg. Kezdetekben a betegséget a gonosz szellemek, démonok ténykedésével hozták kapcsolatba. A betegség kezelése ördögűzésben, mágiában, misztikus beavatkozásokban nyilvánult meg, és gyógyítás a vallási vezetők kezébe került. A kialakult démonhittel szemben először a görög természetfilozófusok fejlesztettek ki orvosi elképzeléseket a Kr. e. 7. évszázadtól kezdve, és kísérelték meg megfosztani a betegséget a mágikus felfogásoktól. Az ókori Görögországban a kiváló gondolkodók (Hippokrates, Herakleitos, Aristoteles, Demokritos) tevékenysége során létrejött az ún. természetfilozófiai irányzat (humoralpathologia), mely több mint 2000 évig uralta az orvostudomány művelését. Az akkori viszonyoknak megfelelően magas színvonalat ért el a beteg állat és ember kezelése, és ez tekintélyt, megbecsülést biztosított az ezzel foglalkozóknak. Az idő előrehaladtával a különféle korokban a gondolkodás alakulásával változott az állatok gyógyításával kapcsolatos szemléletmód is. A népvándorlás korában az állatok gyógyítása nem hivatás volt, hanem tudatlan pásztrok, juhászok, hóhérok, herélők, kovácsok mellékfoglalkozása. Az élőlényeket az embernél alacsonyabb rendű helyzetbe taszították. Az állatokkal való foglalatosságot, így az állatok gyógyítását is sok esetben becstelen foglalkozásnak tekintették. A középkorban, de részben már az újkorban is, a „lovászmesteri kor”-nak nevezett időszakban az állatgyógyászatot bárki űzhette kevés empíria és bőséges babona alapján. Természetesen ekkor is voltak művelt, tapasztalt emberek elsősorban a lótenyésztés területén, akik értettek az állatok betegségeihez (M. Fugger, Carlo Ruini, Jordanus Rufus, stb.), de ez nem feledtetheti a

tenyt, hogy a három udvarképes állat (ló, kutya, sólyom) mellett a többi állatfaj betegségeiről nagyon kevés ismeret állt rendelkezésre. Ugyanakkor a kb. 500 évig tartó lovászmesteri kornak igen fontos jellemzője volt a lovakkal való foglalkozás, ami fellendítette a lovak tenyésztését, elősegítette ménesek alapítását, a magas szintű lovaglóművészetet, az értékes állatok jólétéről és egészségéről való gondoskodást. A reneszánsz korában ismét előtérbe kerültek a hippokratesi tanok a gondolkodó megfigyeléssel, kiegészítve a klasszikus ókor tanításaival, és felismerték az anatómiai tanulmányok fontosságát. A 18. századtól már az ész, a szellemi szabadság, és a tolerancia fellépett a tradíciók, az egyházi és világi tekintély, valamint az erkölcsi és társadalmi előítéletek ellen. A gyakorlati orvosi kezelés célja átalakult, és az orvoslás feladata nemcsak a gyógyításban, hanem az ésszerű megelőzésben is állt. Az állatgyógyászat ebben az időben nagyon nehéz helyzetben volt. Hiányoztak az alapjai, nem voltak intézményesített oktató helyei, helyzete előítéletektől terhes volt, bár kétségtelen, hogy a felvilágosodás megteremtette a megújulás alapjait. Az állatgyógyászat újjáéledésének a fő mozgató rugója mégis a szükségszerűség volt. A 18. század elején megsemmisítő állatjárványok vonultak át keletről érkezve Európán és megtizedelték a marhaállományt. Egész országrészek mentek tönkre, odalett a jólét, éhínség lépett fel. Nemcsak a hús, a tej és a vaj hiányzott, de az állati trágya hiánya miatt rossz aratások következtek. Mivel az emberek már nem tudtak eredményesen fellépni a helyzet ellen, szükség volt állami eszközökkel történő, kiterjedt, általános beavatkozásra, ez azonban csak a 19. század elején kezdődött el (18).

A 19. század közepéig az állatok gyógyításával foglalkozó személy elnevezése a hazai és német nyelvterületen baromorvos, lóorvos, vagy a köznép nyelvén gyógykovács volt. Az állatorvos szó még a 19. század utolsó felében sem volt általánosan használt. Nálunk az állatorvos kifejezést először Kossuth kezelőorvosa, Almási Balogh Pál használta az 1860-as évek elején (18). Az elnevezés értelmében teendői közé tartozik az állatok egészségének megóvása, fejlődésük biztosítása, az állatról emberre terjedő fertőző és parazitás megbetegedések elleni védekezés, az állati eredetű élelmiszerek ellenőrzése. Az út, mely ide vezetett hosszú, rögös és küzdelmes volt.

2.1.2. Az állatorvosképzés története

A 18. században pusztító erővel jelentkezett a keleti marhavész. Az egész Európa szarvasmarha állományát már-már teljes kipusztulással fenyegető járvány ellen hiába próbáltak eredményesen fellépni, így a kor orvostudományának legkiválóbb képviselői: Ramazzi, Camper, Albert von Haller, Hunter, Linné és mások szorgalmazni kezdték állatorvosi iskolák létesítését és az állatok betegségeinek alaposabb tanulmányozását. 1762. február 13-án ilyen előzmények után került sor a világ első állatorvosi iskolájának megnyitására Lyonban. Az iskola megalapítója és vezetője Claude Bourgelat (1717-1779) bár eredetileg jogot tanult, lovak iránti vonzódása vezette erre a pályára. Hippológiai és

hippiátriai művek tanulmányozásába kezdett, anatómiát, fiziológiát és állatpatológiát tanult. Tanulmányai előrehaladtával megérett benne az elhatározás, hogy állatorvosi iskolát alapít. Magas szintű tudományos állatorvos-képzésről álmodott, mégis kezdetben a hadsereg akkori szükségleteit kielégítve gyógykovácsokat kellett képeznie. Ez a sajátos körülmény hosszabb időre visszavetette az állatorvos-tudomány fejlődését, ami az egész Európában meginduló állatorvosképzés színvonalára jelentősen rányomta bélyegét (14).

Az állatorvosképzés megindulása után, a francia példa nyomán sorra megnyíló állatorvos-képző iskolák az oktatás színvonalának folyamatos emelése érdekében a specializálódás kezdeményezőivé váltak. Világszerte az oktatásban eltért egymástól az orvosi és biológiai irányzat követőinek szemlélete. Ahol az orvostudományi irányzat jutott irányító szerephez, ott a szakosodás is orvostudományi szakágazatok szerint indult fejlődésnek, azokban az országokban viszont, ahol a biológiai irányzat érvényesült, az állatorvosok állatfajokra specializálódtak. Ez utóbbi irányzat főként azokban az országokban jutott túlsúlyra, amelyekben a hadi célok érdekében fenntartott nagy létszámú katonai lóállomány patkolása, valamint a sebesült lovak sebészi ellátása volt a kormányzat elsődleges célja, s ennek a kielégítésére elegendőnek tartották a gyógykovácsokat. Az állatorvoslás gyógykovács-szinten tartása azonban megbénította a tudomány fejlődését és ez nyilvánvalóvá vált akkor, amikor a járványosan fellépő, pusztító állatbetegségek a katonaság lóállományában elterjedve olyan mértékű veszteséget okozott, amely már a hadsereg ütőképességét veszélyeztette. A nagy erejű járványok kényszerítő ereje miatt tehát az orvostudomány felé történő specializálódás került mindenhol előtérbe, és a különféle tudományágak fejlődése újbóli lendületet kapott (14). Az élettan eredményei nagymértékben hozzájárultak a gyógyszer-tan, kórtan, belgyógyászat és más tudományterületek fokozatos önállósulásához. A sejtkórtan a kórszövet-tan kialakulását is eredményezte. A kor jelentős tudósainak munkássága során új lendületet kapott a járványtan, és ennek következtében az infektológia, a parazitológia, toxikológia. Jenner és Pasteur sikeres védőoltásai lehetővé tették az immunológia kialakulását és hatalmas lendületű fejlődést eredményeztek. A fertőző betegségek oktanának megismerése és a számos pusztító fertőző betegség védőoltásokkal való megelőzése fokozta az egyedi megbetegedések iránti érdeklődést, ezáltal a belgyógyászat, sebészet és szülészet fejlődését. A belgyógyászati diagnosztika a fizikális diagnosztika mellett a laboratóriumi eljárások, a röntgen, az endoszkópos és elektrodiagnosztikai módszerek bevezetésével gazdagodott. A szülészet korábban csupán az állattenyésztésnek volt a része, azonban a szülészeti műtéttanból fokozatosan fejlődésnek indult az embriológia, és egyre gyarapodtak a szaporodásbiológiára vonatkozó ismeretek is. Az állattenyésztés számára hatalmas fejlődést eredményezett a mesterséges termékenyítés. (14). A lyoni példa nyomán Európa-szerte megindult az állatorvosi iskolák alapítása, így a Habsburg Birodalomban 1777-ben először Bécsben, majd 10 évvel később 1787-ben Pesten önálló állatorvosi iskolát nyitottak katonai állatorvosok számára (11).

2.1.3. A magyar állatorvosképzés története

A Habsburg Birodalom 1786-os határozata alapján elrendelték, hogy a pesti egyetemen állatgyógyászati tanszéket kell felállítani. Tolnay Sándor professzor érkezett Pestre a tanszék megszervezésére, és ő tekinthető a magyar állategészségügy megteremtőjének. Kezdetben az orvos- és sebészhallgatóknak tartott állatjárványtani előadásokat, és minden erejével azon munkálkodott, hogy az oktatás színvonalát magasabbra emelje. Tolnay halála után, Hoffner József lett a tanszék vezetője, akit Zlamál Vilmos követett. Zlamál legnagyobb törekvése az volt, hogy a tanszéket önálló intézménnyé tegye. Végülis 1851-ben az osztrák közművelődési politikának köszönhetően megtörtént a tanszék leválasztása. Ettől kezdve Pesti Cs. Kir. Állatgyógyintézet néven önálló működésbe kezdett. Az intézmény önállósodása után nagyon sokat költözött, míg végül 1871-ben került mai helyére a Rottenbiller utcába. Ahogyan az oktatási épület, az intézmény neve is rengeteg átalakuláson ment keresztül fennállása óta. 1875-től Budapesti Magyar Kir. Állatorvosi Tanintézet lett, 1890-től a M. kir. Állatorvosi Akadémia nevet viselte, majd 1899-től a M. kir. Állatorvosi Főiskola néven folytatta tevékenységét, és a rektori székbe Hutya Ferenc került. Ez az időszak egyben a fénykort jelenti a magyar állatorvos-képzés, állatorvos-tudomány és állategészségügy történetében. Folyamatos fejlesztések, építkezések és az oktatás magas szintre emelése jellemzi ezt az időszakot. Az előadott tárgyak köre fokozatosan bővült. A tananyagban annak mind összetételét, mind egymásra épülését, mind óraszámát tekintve domináltak az orvosi tárgyak, és az előadók között is az orvosdoktorok. A sikerrel végzett hallgatók latin nyelvű diplomát kaptak (11).

Az I. világháború időszaka és a háború utáni évek súlyos gazdasági nehézségeket okozott a főiskola életében is, de szerencsére szép számban akadtak támogatók, így a nehézségek ellenére további fejlesztések következtek. 1934 igen nagy változást hozott az intézmény életében, ugyanis egy törvénycikk értelmében a Műegyetem, a Tudományegyetem közgazdasági kara, az Állatorvosi Főiskola és a soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola összevonásra került M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem néven. Ezután a II. világháború kitörése érezhetően kedvezőtlen hatásait az egyetemi életben Légitámadások, légiriadók egyre többször akasztották meg, függesztették fel a tanítást. 1945-ben újabb szerkezeti változásra került sor, megalakult a Magyar Agrártudományi Egyetem, amelybe az intézmény az 1945/46-os tanévtől, mint Állatorvos-tudományi Kar épült be és működött tovább. A felszabadulás utáni években az ország gazdasági és politikai helyzetének stabilizálódásával az 1946/47-es tanévtől az állatorvos-tudományi karon az egyetemi hallgatók száma jelentősen emelkedő tendenciát mutatott. A járványos betegségek ismét fellángoltak és egyre nagyobb szükség lett megfelelő tudással rendelkező, felkészült szakemberekre. Így az 1951/52-es tanévtől új tanulmányi- és vizsgarend lépett érvénybe, és a tanulmányi idő az addigi 9 félévről 10 félévre emelkedett. A képzési idő növelése lehetővé tette az oktatott tantárgyak körének szélesítését és egyes fontosabbá vált tantárgyak

oktatásának elmélyítését. 1952-ben a kar kivált az Agrártudományi Egyetem kötelékéből, és mint önálló Állatorvos-tudományi Főiskola folytatta további működését. A főiskola által kiadott oklevél tartalmában változást hozott, hogy 1957 júniusától az állatorvosok részére is engedélyezték a foglalkozás megjelöléseként a doktori cím használatának jogát. 1962-ben a főiskolának eddigi működése és eredményei elismeréseként az Állatorvos-tudományi Egyetem címet és rangot adományozták. Az egyetem oktatómunkájának állandó fejlesztése az 1970/80-as években sem szünetelt, így 1970-ben megindulhatott a kétéves postgraduális szakállatorvos-képzés. (11)

Az ezredforduló ismét nagy változást hozott az egyetem életében, ugyanis 2000. január 1.-től tagjává vált a 6 karból álló, gödöllői székhelyű Szent István Egyetemnek, és jelenleg is ezen intézmény Állatorvos-tudományi Karaként működik.

2.1.4. A nők helyzete és szerepe az állatorvoslásban

Az állatorvoslással kapcsolatos általánosan elfogadott nézet mindig is az volt, hogy mivel az állatorvosi pálya erős fizikumot, nagy erőkifejtést igényel, ebből adódóan a férfiak szerepvállalását indokolja. Sokáig a nők egyáltalán nem jelentek meg ezen a pályán, majd az általános átalakulások következtében mégis lehetőséget kaptak. Nemzetközi viszonylatban a hazai viszonyokhoz képest sokkal hamarabb jelentkezett az állatorvosi pályán a nők megjelenése. Világviszonylatban az orosz származású Marie Karpiewich (1896) volt az első állatorvosnő, aki átvehette a diplomáját. A második helyen a brit Aleen Cust (1900), a harmadikon pedig az amerikai Mignon Nicholson (1903) szerepel (21). Magyarországon az áttörés az 1933/34-s tanévben jelentkezett, amikor a magyar állatorvosi felsőoktatás fennállása óta első alkalommal két női hallgató is felvételt nyert. Közülük a tulajdonképpeni első állatorvosnő Simonyi Erzsébet volt, aki 1937-ben vehette át diplomáját (17). Az 1950-es években is még uralkodott az a felfogás, hogy ez a szakma a férfiak kizárólagos terepének tekintendő. A következő években lassú növekedés, olykor stagnálás figyelhető meg a női hallgatói létszámban. Egyetemünkön a '60-as évek második felében az összes hallgató 12-18%-a volt nő. Ez az arány csak lassan változott, és még 20 év elteltével sem lépte túl a 15-18%-t. A rendszerváltástól kezdve viszont fokozatosan növekedett a női hallgatók száma, és napjainkban a frissdiplomás állatorvosok között már meghaladja a 70%-ot. Ugyanez a tendencia világviszonylatban is jellemző (21). A nők megjelenése ilyen nagy számban az állatorvosi pályán igen nagy visszhangot keltett és kelt is a mai napig. Bár a társadalom nagy része ma már nyitottan áll ehhez a kérdéshez, mégis az elmaradottabb, vidéki régiókban még mindig a férfi az, aki a hagyományos állatorvosi képet uralja. A pályára való alkalmasságuk védelmére legyen mondva, a nők mindig is végeztek fizikailag megerőltető munkát (a mezőgazdaságban, mosodákban, kézműiparban,...stb.) és a tipikusan női foglalkozások (nővér, otthoni segítő, háziasszony) is gyakran kívánnak meg az állatorvosláshoz hasonló fizikai erőfeszítést, mentális rátermettséget és ellenálló képességet. Ezen kívül a nők igen

fejlettek az emóció, tolerancia, empátia, kombináció, kommunikáció, kedvesség, türelem, rugalmasság, problémamegoldó-képesség területein, ami főleg a kedvtelésből tartott állatok számának növekedésével kifejezetten előnynek számít az állatorvosi szakmán belül. Bármennyire is magas a női hallgatók és a végzett állatorvosnők száma, ennek ellenére az egyetemi hierarchiában, a tudományos élet területén, valamint a vezető pozíciókban még mindig a férfiak maradtak döntéshozó szerepben. Egy ún. „piramiselv” látható, vagyis szakkifejezéssel élve vertikális szegregáció. Ennek lényege, hogy minél magasabb pozíciót vizsgálunk, vagyis minél közelebb vagyunk a piramis csúcsához, annál kevesebb a nők száma az állatorvosok között is (21).

2.2. Az életpálya alakulása a pályaválasztástól a munkába kerülésig, ezek összefüggései és hatásuk a magánéletre és az egészségre

2.2.1. A pályaválasztás

Az ember életében igen fontos, egész életet befolyásoló döntés a pályaválasztás. Egyesek életében nem jelent túl nagy gondot eldönteni, hogy mivel szeretnének majd foglalkozni, míg másoknak komoly fejtörést okoz ez a kérdés. Sokaknál egészen fiatalon megfigyelhető bizonyos szakmák felé történő orientálódás. A fiatal tanulmányai, élettapasztalatai során képet kap a különféle területekről, eldöntheti, hogy mi az, amit szívesen csinál, és amiben kamatoztathatja tehetségét. A fiatalok egy része már egészen korai életkorban eldönti, hogy később mivel szeretne foglalkozni, így nekik nem okoz gondot az általános iskola elvégzése után a választás. Vannak azonban olyan fiatalok, akiknek nincs határozott elképzelésük a jövőjükkel kapcsolatban. Az ő esetükben legtöbbször a szülői befolyásolás az, ami dönt. A szakemberek szerint a szülők igen nagymértékben hozzájárulnak gyermekeik pályaválasztási döntéséhez. Ennek több okát is megjelölték. Sok szakember véleménye szerint a mai kamaszok éretlenebbek az elődeiknél, nem, vagy csak igen nehezen képesek önálló döntések meghozatalára. A másik ok a témát vizsgálók szerint az életszakaszok jelentős kitolódása a korábbi évekhez képest – önálló életkezdés, szülőktől való anyagi és érzelmi függetlenedés, gyermekvállalás (2). Alapvetően kétféle hatást különböztetnek meg e téren. Az egyik nagyon komoly szempont a családi tradíció továbbvitelének a kérdése. Sok esetben a szülőknek jó döntésnek tűnik, ha a fiatal továbbviszi a családi hagyományokat. Ennek előnye lehet, hogy a gyermek, már egészen fiatal korától kezdve belelát az adott szakma előnyeibe és buktatóiba, és lesz fogalma arról, hogy mit várhat az adott pálya választásakor. Ugyanakkor nagyon sokszor, amikor egy fiatal eldönti, hogy milyen szakmát válasszon, gyakran nincs egy reális képe az adott szakmáról, csak a benne kialakult és általa megfigyelt kép az, ami alapján választ. Ha később ez a fiatal ráébred, hogy valójában az általa elképzelt kép nem felel meg a valóságnak, akkor ez csalódáshoz és akár

pályakezdőként is pályaelhagyáshoz, vagy korai életszakaszban pályamódosításhoz vezethet. Ez a csalódás kihathat a további életére, és a későbbiekben pszichés zavarokhoz, önbecsülésromláshoz is vezethet. Társadalmilag is fontos kérdés ez, hiszen egy rossz vagy téves döntés miatt jelentősen kitolódhat az aktív munkába állás életkora. Az ezzel foglalkozó szakemberek véleménye szerint (33) az állatorvosi pálya erre tipikus példa lehet. A fiatalok többnyire kiskutyák, kiscicák istápolóját, apró házi kedvencek védelmezőjét, gyógyítóját látják benne, holott ennél sokkal többről van szó, hiszen ez a foglalkozás mind fizikailag, mind szellemileg igencsak igénybe veszi művelőit. A másik dolog, ami a szülői befolyásolás során felmerül, az a tény, hogy nagyon sokszor a szülő saját, meg nem valósult álmait szeretné gyermekével beteljesíttetni (2). Sok szülő sajnos azt nem veszi figyelembe, hogy bár genetikailag igencsak hasonlóak, mégis a gyermeke egy önálló személyiséggel rendelkező egyén, aki számára nem feltétlen az a legmegfelelőbb út, amin a szülei sem tudtak végigmenni. Szerencsére jelenkori társadalmunkban, és főleg az értelmiségi, egyetemet végzett szülők körében egyre ritkább, hogy úgymond rákényszerítsék akaratukat a gyermekükre. A szülők nagy többsége inkább csak segítséget nyújt a fiatalnak, hogy el tudjon igazodni a szakmák sűrűjében és kiválaszthassa, hogy érdeklődési köre és tehetsége alapján mely szakma lenne a legmegfelelőbb a számára. Sok fiatal esetében a tudatos pályaválasztás abban nyilvánul meg, hogy széles körben informálódnak az adott szakmában történő elhelyezkedési lehetőségről, és aszerint választanak, amelyik az éppen adott piaci viszonyoknak megfelelő, relatív biztonságos megélhetéssel kecsegtető szakmának számít. Szerencsére manapság nagyon sok szakember foglalkozik pályaválasztási tanácsadással, és a felsőoktatási intézmények is célul tűzték ki, hogy minél szélesebb körben tájékoztassák a felvételizőket.

2.2.2. A szakma, illetve a hivatás fogalma

Az értelmező szótár leírása szerint szakmának neveznek bármely olyan tevékenységet, amely speciális képzést igényel. Egyes esetekben azonban a fiatal nem egyszerűen csak egy szakmát, munkát és megélhetést, hanem életpályát, hivatást is választ magának. A hivatást nem könnyű, és nem is lehet egzakt módon definiálni, mégis dr. Szilágyi Klára megfogalmazása nagyon jól érzékelteti a lényegét: „az a foglalkozási tevékenység, amely megfelel a személyes tendenciáknak, az erkölcsi értékekből, az érzelmi szükségletekből és a gyakorlati intellektuális célokból kapja a motivációt. Lényegében minden foglalkozási tevékenységet lehet hivatásszerűen is gyakorolni.” (29) A mai társadalmunkban az a jelenleg legelfogadottabb nézet, ha egy olyan foglalkozási tevékenységet jelölünk ezzel a kifejezéssel, amely nem feltétlenül jár nagy anyagi haszonnal, tehát elsősorban nem a pénzszerzés a fő motiváló tényezője, hanem valamilyen magasabb, morális cél áll a háttérben. Megoszlanak a vélemények azzal kapcsolatban, hogy pontosan mely foglalkozásokat is lehet ide sorolni. A magyar nyelvhasználatban egy-két esetben használatos a hivatás szó egyes

foglalkozások megjelölése után, mint pl. papi hivatás, orvosi hivatás,...stb., de ahogy az előzőekben is látható volt, nagyon sok tevékenységet lehet hivatásnak tekinteni, nincs konkrét meghatározás erre vonatkozóan. Mindezek értelmében az állatorvoslás is tekinthető egy olyan szakmának, amely elsősorban hivatásszerű munkavégzést kíván.

2.2.3. Az állatorvosi szakma, munka- és hivatás

A pályaválasztó fiatal ebbe az irányba történő orientációját többnyire az állatokhoz való vonzódása motiválja. Ha elég erős ez a motiváció, akkor ez ösztönzőleg hat annyira, hogy a felvételihez szükséges tanulmányi feltételeket teljesítse. Sokan azért szakítanak eredeti elképzelésükkel, mert nem tudnak megfelelni a magas felvételi elvárásoknak (30). Az egyetemre felvett hallgatóknak a következő próbatétel az egyetem elvégzése. Meg kell felelniük az elvárásoknak, mind elméleti, mind gyakorlati szempontból teljesíteniük kell a követelményeket. Általában igen kedvező a későbbi szakmai pályán való előmenetel szempontjából, ha a fiatal előtt korán körvonalazódik, hogy az állatorvosláson belül mely területtel szeretne foglalkozni, és még az egyetem végzése alatt elkezdi mélyíteni a tudását az adott szakterületen. Természetesen a hagyományos gyógyító tevékenységen túl rengeteg más területet is lehet választani, amennyiben az a feladatkör a legtesthezállobb a fiatal számára. Jelenleg a praxisokon kívül számos állatorvos dolgozik a gyógyszerkutatás, és –forgalmazás területén, egyéb kutatási területeken, az oktatásban, az élelmiszerhigiénia és állategészségügyi igazgatás területén hatósági állatorvosként, és a kereskedelemben is.

A végzés után a fiatal szembekerül a munkahelyszerzés nehézségeivel. Mint korábban említésre került, kicsit könnyebb a helyzete, amennyiben hallgatói életében olyan kapcsolatokra tett szert, ami révén esetleg konkrét állásajánlatot is kapott a végzése idejére. Az elhelyezkedés a pályán egyébként nem olyan könnyű feladat, ha a frissdiplomás nincs tisztában azzal, hogy milyen módszerekkel is fogjon az álláskereséshez. Elég kis, viszonylag zártnak mondható szakterület az állatorvoslás, ahol nagyon sok esetben a megüresedett álláslehetőségek úgymond szájról-szájra terjednek, ismerősök és kollégák által lehet tudomást szerezni róluk. Egy-két fórumon és levelezőlistán, állatorvosi újságban találunk ugyan álláshirdetéseket (22), de ezek nem olyan nyilvánosan elérhetőek, mint egyéb szakmák esetében, ahol mondjuk egy hagyományos, bármely újságnál elérhető lapban közlik az éppen aktuális munkalehetőségeket. Az Egyetem is igyekszik segítséget nyújtani a kikerült végzőseinek, a tanulmányi osztályon lévő hirdetőtáblán megtalálhatók az aktuális álláslehetőségek. Természetesen számos esetben nem csak az érdeklődési irány, hanem az éppen aktuális lehetőségek is jelentősen befolyásolják a későbbi, pályán való elhelyezkedést. Ettől kezdve nincs konkrét egységes karrier, a szakmai előmenetel többnyire attól függ, hogy mely területen helyezkedett el az illető a végzés után. Általánosságban pár évig az adott területtel kapcsolatos szakmai tapasztalatokkal gazdagodik a frissen végzett. Attól függően, hogy megtalálja-e számításait az adott területen kétféle döntést hozhat: továbbra is itt marad,

vagy esetleg egy másik területen próbálja ki magát. Sokszor előfordul, hogy miután a fiatal az éppen aktuálisan adódó, de nem a számára legvonzóbb területen helyezkedett el, kis idő eltelte után, amennyiben lehetősége adódik rá, szakterületet vált. Számos esetben fordul ez elő akkor például, amikor csak a kereskedelem területén van lehetősége elhelyezkedni, de amint értesül egy praxisbeli állásról, otthagyja a kereskedelmet a gyógyítás kedvéért. Még abban az esetben is megfigyelhető ez, ha esetlegesen anyagilag így kedvezőtlenebbé válik a helyzete, hiszen sok esetben a szakmai megelégedettség a pénz elé helyezendő – ettől válik hivatássá egy foglalkozási tevékenység. Természetesen nem lehet általánosítani, hiszen némely esetben pont az ellentéte valósul meg ennek, és inkább az anyagi szempontból kedvezőbb lehetőséget választja valaki, annak ellenére, hogy kevésbé lelkesedik az adott munka iránt (6).

2.2.4. A munka, a magánélet és az egészség összefüggései

Bármelyik területet is választja a fiatal, az elmondható, hogy az első pár év a szakmai pályán sok munkával telik. Sajnos minden szakmában ez az időszak igen nehéz a frissen végzett életében. Kezdként szembesülnie kell az elhelyezkedés, pénzkeresés, a feletteseinek való megfelelés nehézségeivel. Ugyanakkor pont ez az önálló élet megalkotásának, és a családalapításnak az időszaka is. Mai fejlett világunkban a munka, a magánélet és az egészség szoros összefüggésben van egymással. Bizonyíthatóan hatnak egymásra, és számos szakember foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy pl. a munkahelyi stressz milyen hatással van a magánéletre és fordítva, ill. a munkahelyi körülmények a dolgozók magánéletére és egészségére. Különböző csoportokat vizsgálnak, nemek szerinti kutatásokat végeznek a témában. „Számos állás teljes elkötelezettséget követel és hatást gyakorol a családi élet egészére. A munkahely kihatással van a dolgozó világnézetére, emberi-erkölcsi normáira, gondolkodásmódjára és nem utolsósorban hangulatára. A munkaidő végeztével senki nem tud egy pillanat alatt tökéletesen kicserélni, ebből fakadóan pedig a munkahelyi stressztényezők a családi életre is negatív hatást gyakorolnak. A munkaidő hossza és beosztása, illetve az ellentételezéseként kapott pénz és egyéb juttatások erőteljes hatást gyakorolnak a családi élet mindennapi alakulására, (16). A vizsgálatokból az is kiderült, hogy a munka és a magánélet viszonyában ellentétes irányban is jelentős tényezők hatnak, azaz a család is számottevő hatást gyakorol a munkára. A stabil családi háttérrel rendelkező egyén könnyebben dolgozza fel a munkahelyi problémákat, nehézségeket. Itt is érdemes kiemelni a nők és a férfiak közötti különbségeket. A hagyományos, mai világunkban már egyre inkább elavultnak tekinthető családmodellben, a házimunka többsége, sajnos még mindig egészében a nőkre hárul, ami egy dolgozó nő esetében ez egy második műszakot jelent. Abban az esetben, ha a munkahelyi nehézségek vagy túlórázások miatt a dolgozó nő nem tud megfelelni háziasszonyi kötelezettségeinek, az szintén családon belüli konfliktusforráshoz vezethet, ami aztán ördögi körként a munkája hatékonyságát is befolyásolni fogja (16).

A munkahelyi nehézségek, a megfelelni akarás, a bizonyítási kényszer a magánéleten kívül a dolgozók egészségére is hatással vannak. Ennek vizsgálata jelenleg egy igen felkapott téma a pszichológusok és szociológusok körében. Azokat a különféle munkahelyi tényezőket, amelyek a legtöbb ember számára stresszt okoznak, a „munkahelyi stresszor” kifejezéssel illetik. A mennyiségi vagy minőségi túl- vagy alulterhelés, a nem megfelelő munkafeltételek, a túl sok vagy túl kevés felelősség, a túlzott ütemű vagy nem elégséges előléptetés, a gyors technológiai változások mind-mind stresszornak számítanak a munkában és terhelően hatnak a dolgozók egészségére. Stresszhelyzetre az egyén mind biológiai, mind lelki változásokkal egyaránt, de egyénenként eltérő módon reagál. A biológiai változásoknak megkülönböztethetjük rövidtávú és hosszú távú hatásait. A rövidtávú hatások a stresszhatásra pillanatok alatt a szervezetben bekövetkező fiziológiai változások, tartós egészségkárosító hatásuk többnyire nincsen. A hosszú távú hatásokat az ún. általános adaptációs szindrómával lehet jellemezni, melynek lényege az a feltételezés, hogy a szervezet stresszhelyzethez való alkalmazkodó képessége, avagy adaptációs energiája véges és kimeríthető. Kezdetben a stresszor folyamatos hatása mellett kialakulhat az alkalmazkodás, kifejlődhet a megfelelő ellenállás, azonban, ha a szervezetet hosszú ideig ugyanazon stresszor éri, a szervezet kimerülhet, és betegség alakul ki. A stressz hosszú távú egészségkárosító hatásai közé sorolhatók a mellékvesék megnagyobbodása, a csecsemőmirigy zsugorodása, a gyomor- és bélrendszerben fekélyek jelentkezése, krónikus magas vérnyomás, valamint szív- és koszorúér betegségek megjelenése. Erős stresszhatást elszenvedőknél megfigyelték, hogy nagyobb a fertőzéses- és daganatos betegségek megjelenésének az aránya. A testi tünetek mellett lelki reakciók is fellépnek a tartós stressz jelentkezésekor. Ide sorolható a depresszió jelentkezése, különféle egészségkárosító viselkedésformák felvétele (dohányzás, túlzott alkoholfogyasztás), a munkahelyi szerep leértékelése, harag és agresszió jelentkezése, menekülés a munkából, egyéb életszerepek károsodása (12). Tehát a munkahely, az életpálya egyértelműen hatással van az egészségre is, és a munkával járó esetleges stresszhelyzetek egyértelműen egészségkárosító hatással bírnak. Fokozottan érinti ez azokat a foglalkozásokat, amelyeket ún. segítő szakmáknak nevezünk.

2.2.5 A segítő szakma fogalma és jellemzői

A segítő szakmának nincs konkrét definíciója, és a történelem folyamán a foglalkozások alakulásával jelentősen bővült azoknak a foglalkozásoknak a köre, amelyeket ezek köré sorolnak. A segítő foglalkozás alapvető része a segítő, ún. altruista viselkedés, amit a proszociális magatartás legtisztább megjelenési formájának tekinthetünk. A proszociális magatartás alapvetően két tulajdonsággal jellemezhető: a másik javát szolgálja, illetve önkéntes vállaláson, a „választás szabadságán” alapul. A segítő foglalkozások a professzionalizálódott altruizmus hordozói. Vonzerőként jelentkezik a másokon való segítség érzése, amely magas szintű hivatástudattal és foglalkozásszeretettel párosul. Ezen

foglalkozások közé tartozik az orvoslás, papi hivatás, klinikai lélektan, pszichoterápia, szociális munka, szociálpedagógia és a mentál-higiénés pályák. Az egészségpszichológiával foglalkozó szakemberek kutatásai szerint az altruista viselkedés az egyértelműen kedvező lelki hatásokon kívül biológiai hatással is bír. A vizsgálatok kimutatták, hogy a segítség immunstimuláló hatással van a szervezetre, emeli az A-immunglobulin szintet, valamint a T-lymphocyták és a killer sejtek aktivitásának növekedésével jár, tehát a biológiai egészség stabilizációja is lehet. Azonban az altruista viselkedésnek vannak negatív következményei is, hiszen a segítség rendkívül nagy pszichés terhelést jelent a segítő egyén számára, mert az élet minden pillanatában, minden órájában, folyamatosan rendelkezni kell empátiás készséggel, ami a segítség nélkülözhetetlen feltétele. A segítő foglalkozás veszélyforrás a segítőre nézve, hiszen ha a személyiség telítődik azokkal a problémákkal, amelyek a mindennapi munkájában jelentkeznek, felléphet az ún. kiégési szindróma (burnout) (3).

2.2.6. A kiégés fogalma, okai és szakaszai

Herbert J. Freudenberger pszichoanalitikus 1974-ben alkotta meg a kiégés fogalmát. Önszolgáltató közösség tagjainál, krízis-kezelő központok, egészségügyi intézmények dolgozóinál figyelte meg, és írta le ezt a tünet-együttest. Azóta a problémakörnek egyre nő az irodalma és gyakorlati kutatása. Megfogalmazása szerint: „a burnout-szindróma szinte minden foglalkozásnál előfordulhat. Speciális intenzitású azonban a humán szolgáltatások, az egészségügy szférájában, melyben eleve megtalálható a későbbi frusztráció számos "beépített forrása": a teljesítmények mérésének hiányzó kritériumai, alacsony jövedelem, hosszú munkaidő, extra igénybevétel mellett nagy felelősség, ugyanakkor elégtelen intézményi támogatás, adminisztratív terhek, a karrier, az előrelépési lehetőségek limitjei, kérdéses megbecsülés mind a kliensek, mind a társadalom részéről. És máris oda a segítő gyakori nagy kezdeti lelkesedése” (9). A szakemberek a kiégésnek alapvetően három okát fedték fel: az érzelmi túlterheltséget; olyan személyiségjegyeket, melyek az adott pálya választásához vezettek, és túlzott "odafordulást" a kliens felé. A kiégés egy hosszú folyamat, amelynek alapvetően öt szakaszát különböztetik el. Az első szakasz egy szélsőségesen pozitív, nagyon lendületes, idealisztikus fázis, a segítő túlzott lelkesedése figyelhető meg. Túlterheli magát segítő kapcsolatokkal, nagyon gyors eredményeket vár, gyors sikereket igyekszik provokálni. Bizonyítási kényszere van, és ebből eredően állandóan fokozott teljesítményt vár el saját magától. A második szakasz az ún. realiztikus szakasz. Alábbhagy a nagy lelkesedés, a segítő megpróbál egyensúlyt teremteni az életében. A kudarcokat is igyekszik mindenképpen elkerülni, de már nem csak túlzott teljesítménnyel. Tulajdonképpen, ha sikerülne ebben a szakaszban maradnia, akkor nagyon jó segítő válhatna belőle. A harmadik szakaszban folytatódik a kiégés folyamata, a kiábrándulás szakasza következik. Terhessé válik számára munka, az empátia működtetése is egyre inkább lehetetlenné válik. Egyre kevésbé tud hiteles érzelmeket kimutatni és a magánélete is beszűkül. A negyedik szakasz a frusztráció szakasza.

Ez már teljes visszahúzódást jelent, nem bírja a terhelést, leépíti feladatait és megindul a szakmából való kivonulás. Az utolsó, ötödik szakasz a teljes apátia szakasza. Nem talál örömet sem a munkában, sem a magánéletében. Egysíkúvá válik, mindenkit kerül, nem kommunikál. Végül felléphet nála az ún. deperszonalizációs szindróma is, aminek az egyik jele a depresszió megjelenése (26). Mindezek után érthető, hogy a miért is tekintik ezt a témát olyan fontosnak, és miért fektetnek akkora hangsúlyt a szakemberek ennek megelőzésére és kezelésére.

2.2.7. A siker, illetve a sikeresség fontossága a munkában

A munka, a magánélet, és az egészség összefüggéseit áttekintve még egy fontos dolgot meg kell említeni, amely mindezekre nagy hatással bír. Ez nem más, mint a siker, illetve a sikeresség kérdése. Talán nem túlzás azt állítani, hogy manapság talán ez az egyik legfontosabb tényező karrierorientált életünkben. A siker érzése hatással van munka hatékonyságára, lendületet ad a rutinfeladatok elvégzéséhez is. Ha valaki sikeres a munkájában, akkor meglegedettség tölti el, kiegyensúlyozottabb személyiség lesz és az élet többi területén is kevesebb konfliktushelyzettel kell szembesülnie, illetve jobban elviseli a megpróbáltatásokat is. Ez mind a magánéletére, mind az egészségére pozitív hatással van. A siker, illetve a sikeresség igen nehezen meghatározható fogalom és tulajdonképpen személyiségfüggő, hogy ki mit tekint sikernek. Egyeseknek a pénz jelenti a sikert, másoknak az, ha elérnek a munkájukban egy magasabb pozíciót, befolyásosak vagy széles körben ismertek lesznek. Vannak azonban olyanok, akiknek az eredményes, jól végzett munka a siker megfelelője. Alapvetően az önismeret és az egyén álmainak megvalósításának vágya az út a sikerességhez. A sikeres embereknek mindig határozott céljaik vannak, amiket szeretnének megvalósítani, és ezért tesznek is. Kimutatások szerint, akik azt tartják magukról, hogy sikeres karrierjük van, azok minden nap szembesülnek kihívásokkal és fejlődnek általa. (27)

2.3. A munkával és a diplomával kapcsolatban felmerülő lehetőségek és nehézségek

2.3.1. Munkaerőhelyzet a mai Magyarországon

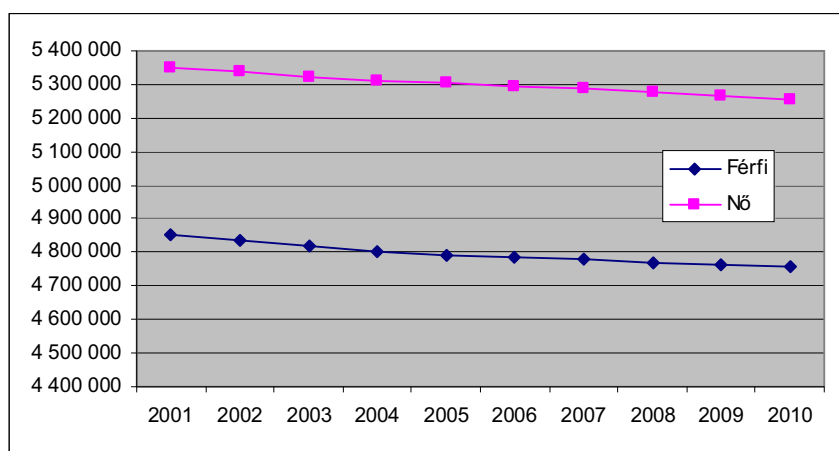
Az egyetemi tanulmányok befejeztével egy frissdiplomás fiatal célja, hogy minél hamarabb munkát találjon, lehetőleg a tanult szakmáján belül azon a területen, amely érdekli őt. Sajnálatos módon a munkavállalás szempontjából a munkaerőhelyzet a gazdasági válság kezdete óta csak tovább romlott. Szakemberek szerint jelenleg a munkaerő-piaci problémák igen összetettek. Az egyik oldalon ott van a hatalmas munkanélküliség, a másikon pedig a megélhetési probléma. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) legfrissebb eredményei szerint a 15-74 éves foglalkoztatottak körében a munkanélküliség egyre nő, a férfiak esetében 1,8

százalékponttal, a nők esetében 1,4 százalékponttal nőtt az előző év ugyanezen időszakához képest (20). A másik probléma a munkavállalók alacsony, sok esetben minimálbért el nem érő bérezése, amely veszélyezteti a megélhetésüket. A minimálbér nettó összege jelenleg mintegy hatvanezer forint körül van, míg a létminimum 2009-es adatok szerint – egyfős háztartást alapul véve – 75 ezer forint volt havonta. Az országon belül eltérések is megfigyelhetők a bérezésben. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szerint Budapesten és Fejér megyében a legmagasabb az átlagos bruttó havi jövedelem. A fővárosban 265.400 forint, Fejér megyében 210.000 forint az átlagkereset. A legkevesebb bérrre Békés, Csongrád, Tolna és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében számíthatnak a munkavállalók. A korcsoportonkénti vizsgálatnál az is kiderült, hogy a 17-24 éves korosztály az ország legtöbb régiójában bruttó 120-140 ezer forintot keres, egyedül a fővárosban számíthatnak közel 180 ezer forintra (20).

A munkavállalásnál a jövedelmen kívül fontos szempont a szakmai elégedettség érzése is. Az elégedettség több szempont függvénye, ami függ a munka jellegétől, a munkatársaktól, sőt még a főnök személyétől is. Egy nemrégiben készült felmérésből (19) az derült ki, hogy a magyar munkavállalók csupán 8 %-a elégedett a munkahelyével, és ezzel nemzetközi összehasonlításban Magyarország a lista végére szorult. Legfőbb problémaként a munkavállalók a biztonság és a tervezhetőség hiányát jelölték meg. Ugyanakkor a dolgozók általában elégedettek a munkakörülményeikkel, az ösztönzési rendszerek egyes elemeivel.

2.3.2. A nők aránya a munkaerőpiacon

A magyar lakosság körében a nemek közötti arány eltolódásáról lehet beszélni. A népszámlálási adatok alapján már elég régóra megfigyelhető az a tendencia, hogy lényegesen több a nő, mint a férfi. Noha az össznépesség száma csökken, a nemek közötti arány mértéke mégis maradandónak tűnik (1.ábra). Egyes vélemények ezt a nők magasabb átlagéletkorának tulajdonítják, valamint annak, hogy bizonyos betegcsoportok, amelyek hamarabb vezetnek halálhoz a férfiak körében sokkal gyakrabban jelentkeznek.

1. ábra. A lakosság nemek szerinti megoszlása 2001-2010. (20)

Ahogy a lakosság körében megfigyelhető, hogy a nemek közötti arány eltolódott, a felsőoktatásban, illetve bizonyos szakmákban is megnyilvánul ez a női többség. Szakemberek véleménye megoszlik a kérdésről, hogy előnye vagy inkább hátránya származik-e ebből a változásból a gazdaságnak, mindenesetre elmondható, hogy nagymértékben függ ez az adott szakmától is. A köztudatban kialakult hiedelmek, hogy melyek inkább nőknek való, nőies szakmák, manapság már elavultnak tekinthetők, hiszen ma már az élet minden területén megtalálhatjuk a nőket. A nők munkába állása, munkavállalása történelmi folyamatok következményeire vezethető vissza. Magyarországon 1941-ben megkezdődött a szocialista iparosítás és a hirtelen megnövekedett munkaerőhiányt a szovjet mintára alapozva a női munkaerő fokozatos bevonásával enyhítették. A korszak másik célja a hagyományos családi szerepek felszámolására irányuló törekvések véghezvitele volt, hogy a dolgozó nő képe kerüljön előtérbe, a háztartásbeli, gyermekeket nevelő anyamodell helyett (21). A munka világának átalakulása, kettészakadása leginkább a II. világháború utáni időszakra tehető. Kialakultak a kifejezetten „feminizált” munkakörök, azaz a tipikusan női foglalkozások, amelyekből a férfiak fokozatosan eltűntek. Ide tartoztak például a hivatali munkakörök bizonyos fajtái, a pedagóguspálya és a szolgáltatóipar egyes területei. Ezeknek a foglalkozásoknak a társadalmi presztízse rohamosan csökkent, és ez együtt járt bérezésük gyors romlásával. Megszilárdult az egyes foglalkozások hierarchiája, és ebben a sorban a női hivatások nem foglalhattak el előkelő helyet. Ugyanakkor a nők létszáma a felsőoktatásban a következő évtizedekben egyre nőtt, ami azt az illúziót keltette, hogy az esélyegyenlőség terén már minden rendben van, de a női hallgatók továbbra is elsősorban azokon a szakokon jelentek meg a legnagyobb tömegben, ahol a nők túlsúlya már korábban is kimutatható volt. Általánosságban megállapítható, hogy a 20. század második felében továbbra is fennmaradtak a férfiak és nők eltérő preferenciái az egyes szakok és képzési programok választásakor. Az 1970-es évek a gazdasági recesszió időszakát hozták magukkal Európa számára, a béreket befagyasztották és nőtt a munkanélküliség. A munkáltatók jelentős része új, rugalmasabban – akár részmunkaidőben – alkalmazható, kevesebb bérrel is megelégedő alkalmazottakat keresett, így a változást nehezebben tűrő férfiak helyére nők léptek. Napjainkban azonban a társadalmak egyre inkább felismerik, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség az egész társadalom lehetőségeit korlátozza, ezért az egyenlőség elérésére törekszenek (7).

2.3.3. A diplomás pályakezdés problémái

A legtöbb esetben a diploma megszerzésével a kezdő munkavállalók nem rendelkeznek azzal a gyakorlati tudással és tapasztalattal, amely szükséges lenne az adott feladat elvégzéséhez. Mindezek miatt jelentős hátránnyal indulnak a munkahely szerzésére induló versenyben. Szakemberek szerint ezért az oktatási intézmények és a család is felelőssé tehető (10). Nemcsak szakmai tapasztalatlanságról van itt szó ugyanis, hanem az élettapasztalat hiányáról is. Sem az iskola, sem a család nem tanítja meg a fiatalokat a

felelősségvállalásra, a viselkedés- illetve munkakultúrára, így az a munkáltatókra hárul. Az iskolákban ma a frontális oktatás és a lexikális tudás mérése a jellemző, ezért időszakosan szükség lenne az oktatási rendszerek szisztematikus felülvizsgálatára, és a munkaadók igényeihez történő átalakításra. A család szerepe ebben a problémában szintén kiemelkedő. Egyre kevesebb a valós emberi kapcsolat a családtagok között, és a szülők is alig találják gyerekeikkel a hangot. Az értékrend valamint az emberi kapcsolatok hiánya a legnagyobb probléma. A fiataloknak nincs jövőképük, az értékrendjük sincs a helyén, és nincsenek követendő társadalmi normáik sem. Mindenezek ellenére biztatónak mondható a fiatalok hozzáállása a munkahelyszerzéshez. A HVG Állásbörze közleménye szerint látogatóik 60 %-a már a tanulmányai befejezése előtt nekikezdett az álláskeresésnek, és 67 %-a saját bevállása szerint már tanulmányai alatt szerzett munkatapasztalatot (4). Magyarországon megfigyelhető egy sajátos helyzet a munkaerőpiacon, ami a fejlettebb európai országokban egyáltalán nem tapasztalható. Ez a jelenség elsősorban középkorúakat érinti, és abban nyilvánul meg, hogy a munkaadók a hozzávetőleg 40 éves kor körüli, illetve afeletti munkavállalókat már nem szívesen foglalkoztatják. Ez egy paradoxon, hiszen a munkavállaló ebben az életkorban már kellő tapasztalattal rendelkezik a munkájában, a szakmai csúcson van, mindezek ellenére igen nagy a munkanélküliek aránya ebben a korcsoportban. A munkavállalók szempontjából jelenleg az egyetlen lehetőség erre a problémára, ha nem alkalmazottként próbálnak elhelyezkedni, hanem saját vállalkozást teremtenek, amennyiben ezt lehetőségeik engedik. Természetesen a végleges megoldás erre a problémára a munkaadói mentalitás és hozzáállás megváltoztatása lenne, de erre egyelőre igen kevés figyelmet fordítanak.

2.3.4. A diploma értéke

Mindig is központi kérdés volt a felsőoktatásban részt vevők számára a diploma értékének a kérdése. A felvételizők tisztában szeretnének lenni azzal, hogy végzéskor milyen esélyekkel indulnak a munkakeresés versenyében, megtérül-e majd mindaz a befektetés, amit a továbbtanulásukra fordítanak. Míg a kilencvenes évek első felében a frissdiplomások elhelyezkedési esélyei jóval kedvezőbbek voltak, az ezredfordulón a munkaerőpiac felvevőképessége lecsökkent. Természetesen a különböző egyetemeken és főiskolákon szerzett diplomák értéke igencsak változó. A „Diplomás pályakövetés 2009-2010” elnevezésű kutatási program egyik felmérésének előzetes adataiból (8) az derült ki, hogy meglepően gyors munkába állás, a kapcsolati tőke használata és stabil munkaviszony jellemzi a magyar frissdiplomások elhelyezkedését a munkaerőpiacon. A vizsgálatban csaknem ötezer, 2007-ben végzett hallgatót kérdeztek meg a diplomázásuk óta eltelt időszakról és karrierjük, pályájuk alakulásáról. Bár a munkaügyi statisztikák alapján az elmúlt években romlott a frissdiplomások foglalkoztatási helyzete, azonban a tömeges diplomás munkanélküliségről szóló rémhíreknek ellentmondani látszik, hogy a végzetteknek mindössze töredéke nem talált

munkát 2007-es diplomázása óta folyamatos munkakeresés ellenére sem. A megkérdezett végzettek több mint negyede már munkában állt oklevele átvételekor, fele pedig a diploma megszerzése után talált állást, átlagosan 3,6 hónap munkakereséssel a diploma kézhezvétele után. A felmérés meglepő megállapítása, hogy a bölcsész és jogi diplomák túltermeléséről szóló vészjelzések ellenére e két képzési terület frissdiplomásai az átlagosnál gyorsabban tudtak elhelyezkedni a munkaerőpiacon, és hasonló a helyzet az orvos- és egészségtudományi, valamint a gazdaságtudományi képzési területek diplomásaival is. A felmérés másik érdekes eredménye, hogy a diplomázás utáni első munkahely megszerzésében a személyes kapcsolat szerepe meglepően erősnek bizonyult, a végzés után állást kereső frissdiplomások egyharmada ugyanis ismerős ajánlása révén szerzett munkát. A munkaerőpiacra belépett válaszadók kétharmada nem váltott munkahelyet az államvizsga óta, tehát jelenleg is ott dolgozik, ahol államvizsgája idején, vagy közvetlen utána kapott állást. A 2007-ben diplomázottak több mint kétharmada úgy ítéli meg, sikerült tanult szakmájában elhelyezkednie (8). A felmérés eredményei alapvetően optimizmusra adnak okot a diplomás fiatalok elhelyezkedési esélyeit illetően. Azonban érdemes megemlíteni a szakemberek szerint két fontos tényezőt, amivel a munkát kereső fiatalnak tisztában kell lennie. A diploma önmagában nem érték, csak akkor, ha gyakorlati tudás és nyelvtudás is társul hozzá, ám ez sokszor hiányzik. Sok szakmában nem csak előny, de Európai Unió tagságunk révén egyre inkább alapkövetelmény egy, vagy akár több nyelv ismerete. Az adott szakmában a diploma mellett gyakorlati tapasztalatra is szükség van, de mivel a hazai oktatási rendszer ezt nem biztosítja, így a frissdiplomásnak önszorgalomból kell ezeket megszereznie.

Az állatorvosi diploma egy sokoldalúnak nevezhető diploma. Birtoklója nem csak egy szűken behatárolt foglalkozást végezhet, mint ahogyan ez egyes diplomások között megfigyelhető, hanem számos szakterület közül választhat tehetsége, tudása és az aktuális lehetőségek tükrében. A hagyományos gyógyító tevékenységen kívül elhelyezkedhet a gyógyszerkutatás, és –forgalmazás területén, egyéb kutatási területeken, az oktatásban, az élelmiszerhigiénia és állategészségügyi igazgatás területén hatósági állatorvosként, és a kereskedelemben egyaránt.

2.3.5. A „több lábón állás” jelensége a magyar munkavállalók körében

A gazdasági válság, a munkahelyek miatti bizonytalanság arra kényszeríti a magyar munkavállalókat nagy részét, hogy „több lábón álljanak”. A főállásuk mellett másod-, és esetlegesen még harmad- állásokat is vállalnak, hogy kompenzálni tudják a főállásban kapott alacsony bérüket, és megélhetést biztosíthassanak a családjuknak. Ez azonban – bár nem szükségszerű módon – a hatékonyság romlásához, a figyelmük szétdarabolódásához vezethet. (28). A helyzetből adódik, hogy egy idő után a munka csak egy szükséges rosszá válik, a többség semmi örömét nem leli benne, ezáltal romlik a munkamorál. Szakemberek véleménye szerint a romló magyar munkamorálért az országot uraló általános bizalmatlanság és a

felelősség megosztásának hiánya okolható. A főnök nem bízik beosztottja képességeiben, miközben a beosztott sem hisz a jó munka gyümölcsében. Mindezen folyamatok azonban negatívan hatnak a társadalom egészére, és az ország gazdaságára, fejlődésére. A helyzet a munkabérek megfelelő szintre emelésével lehetne megoldható. Az állatorvoslásban is számtalan esetben megfigyelhető ez a „több lábón állás”. Jó példa erre, amikor a hatósági állatorvosi jogkörben dolgozó állatorvos a munkaidő letelte után egy rendelőben praktizál. Természetesen számos példát lehetne erre hozni a kereskedelem, az oktatás vagy egyéb területekről egyaránt.

2.3.6. Doktori cím megszerzésével járó szakmák

Az állatorvosi oklevél átvétele az egyetemi végzettséget igazoló doktori cím (medicus veterinarius) megszerzésével is párosul. Törvényi előírás, hogy egyes szakterületeken szerzett diplomákhoz a "doktor" megnevezés kapcsolódjon. Az ide tartozó szakterületek az állatorvosláson kívül a jogász (dr. jur.), a fogorvos (dr. med. dent.), az orvos (dr. med.), és a gyógyszerész (dr. pharm).

Megfigyelések szerint évről évre igen magas a felvételi túljelentkezés ezeken a szakokon. Fiatalok között végzett felmérések szerint az önmagában doktori címmel járó pálya kifejezetten elismertnek számít, azaz aki jogi vagy orvosi pályára megy, jó eséllyel a társadalom elismert feléhez fog tartozni. „*A hallgatók úgy vélik, anyagilag főként a jogász, az informatikus, a műszaki mérnök vagy éppen a közgazdász szakma lehet a nyerő. Társadalmi elismertség szerint az orvosi pálya az elsőrendű favorit. Érdekesség, hogy az anyagi megbecsültség listáján viszont a gyógyító doktorok nincsenek dobogón,*” (24).

2.3.7. Társadalmi elismertség

A társadalmi elismertség és megbecsültség egy igen összetett kérdés. Köztudatban kialakult egy kép bizonyos szakmákkal kapcsolatban, amelyeket az emberek társadalmilag elismertnek tartanak. Pontosan nem meghatározható, hogy mi is tesz egy szakmát megbecsültté, de általánosságban elmondható, hogy az emberekben kialakuló bizalom a szakma iránt a legmeghatározóbb tényező. Közvélemény-kutatások szerint azokban bíznak leginkább az emberek, akiknek a tevékenységét valamilyen szempontból hasznosnak ítélik. A bizalom a társadalom összetartó ereje, azon a tapasztalaton alapszik, hogy bizonyos dolgokat elvárhatunk másoktól. Érdekesség, hogy egy nemrégiben készített felmérés alapján (1) a magyarok szerint a mesterségek bizalmi rangsorában az orvos csak a 6. helyen szerepel. Ebben a sorban megelőzi a tűzoltó, mentős, tudós, gyógyszerész, és az óvónő. Noha a felmérés szerint társadalmi bizalom övezi ezeket a szakmákat, mégsem azok közé tartoznak, amelyek klasszikusan „slágerszakmáknak” számítanak a fiatalok körében. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy pontosan ezek között a szakmák között találjuk azokat, amelyeket hivatásszerűen lehet gyakorolni.

2.3.8. Az Internet adta lehetőségek jelentősége a munkaerőpiacon és a munkavégzésben

A technológia folyamatos fejlesztése megköveteli az emberektől, hogy lépést tartsanak a változó modern világgal. Míg régen elsősorban a nyomtatott sajtó volt a tájékoztatás és tájékozódás fő színtere, manapság az Internet vette át a vezető szerepet. Az Internet története az 1960-as évekre nyúlik vissza. Az Egyesült Államok Hadügyminisztériuma 1969-ben a telefonvonalon egy kísérleti jellegű, csomagkapcsolt hálózatot hozott létre, amelyhez később több hálózatot is csatlakoztattak kialakítva így a mai, általunk Internet néven ismert rendszert. Ennek köszönhetően manapság elképesztő sebességű az információáramlás, és bármikor, bárhol, szinte bármilyen adat hozzáférhetővé vált. Előnye, hogy általa széles társadalmi rétegek, korcsoportok érhetőek el. A felhasználók köre folyamatosan bővül világszerte, és ez a tendencia hazánkban is megfigyelhető. A KSH hivatalos adatai szerint míg 2004-ben Magyarországon a lakosság közel 21%-a használta az Internetet, ez az arány 2009-re 57%-ra nőtt a 16–74 évesek magánszemélyek körében. A felmérés a nemek szerinti arányokra is kiterjed. Az előző éves adatok alapján látható, hogy nem jelentős különbséggel, de mégis a férfiak körében nagyobb az internethasználók aránya. A tavalyi évben a férfiak 59%-a, míg a nők 56%-a használta rendszeresen a világhálót. Szakemberek szerint (32) emiatt is alkalmas megfelelő témakörben és célcsoport esetében online kutatások elvégzésére. Előnyei között szerepel elsősorban a gyorsaság, könnyebb elérés, költséghatékonyság, az anonimitás mellett a kényesebb kutatási témák is jobban kezelhetőek. Ennél a kutatási formánál a válaszadók pontosabb, nyitott kérdéseknél részletesebb válaszokat adnak, valamint kiszűrhető a kérdezői értelmezés befolyásoló hatása.

Az Internet igen nagy jelentőséggel bír az egyes szakirodalmak, szakmai fórumok, szaklapok elérhetősége szempontjából is. Az adott terület szakemberei vagy egyszerűen csak a téma iránt érdeklődők igen szép számban találhatnak olvasnivalót a különféle témákkal kapcsolatban. Egy 2007 végén végzett kutatás szerint a magyar orvosok körében 90%-os volt az internetet használók aránya, vagyis 10 orvosból 9 elérhető a világhálón keresztül (31). Sajnos az állatorvosok körében nem ismeretesek ilyen felmérési eredmények, de az internet szerepe itt is kiemelkedő, hiszen ez a leghatékonyabb, leggyorsabb értesítési lehetőség az aktualitásokkal kapcsolatban. Ráadásul ma már a magánállatorvosi működési engedélyek megszerzésének feltétele egy működő e-mail cím megléte. A Magyar Állatorvosi Kamara a honlapján közzé is teszi az ezzel kapcsolatos aktuálisan érvényben lévő szabályzatokat és szakmai irányelveket is (22).

III. SAJÁT VIZSGÁLATOK

3.1 Anyag és módszer

3.1.1. A kutatás előzményei

Témavezetőm, dr. Fodor Kinga aktív tagja a vetmail állatorvosi levelezőlistának. Ez az állatorvosi belső fórum színtere nemcsak a szakmai, hanem szakmapolitikai, illetve az állatorvosi szakmához, hivatáshoz kapcsolódó „kávéház” jellegű eszmecsereknél is. Ennek megfelelően a listán nagyon gyakran kerülnek megvitatásra olyan, az állatorvosi munkával összefüggésbe hozható magánjellegű kérdések is, mint például az állatorvoslás társadalmi és anyagi megbecsültsége, elfogadottsága, az állatorvosi munka hivatásbeli-, vagy szakmai jellege, a sikeres állatorvossá válás lehetőségei, a pályán lévők elhelyezkedési lehetőségek stb. Ezen témák listára kerülése általában heves vitát vált ki az állatorvosok között. Innen jött az ötlet, hogy érdemes lenne a levelezőlistán leggyakrabban előkerülő, nem kimondottan szakmai kérdésekből egy anonim kérdőíves felmérést végezni a listatagok között. A kérdéssor összeállítása alkalmával arra törekedtünk, hogy ne csak az állatorvosok objektíven megítélhető környezetével és munkájával, hanem a szubjektív állatorvosi gondolkodásmóddal és hozzáállással kapcsolatos vélemények is kimutatásra kerülhessenek.

3.1.2. A kérdőív összeállításának módszertana

A kérdések összeállítását, előkészítését és a kérdőív megtervezését témavezetőmmel közösen végeztük el – végül 30 kérdésből álló listát állítottunk össze (melléklet). A kérdőív kérdéseinek sorrendjénél maximálisan figyelembe vettük a piackutatás szabályait (35). Az első kérdések általános témaköröket érintenek (tényszerű válaszadási lehetőségek), ezután következnek a kicsit (objektív válaszadási lehetőségek), végül az erőteljesen (szubjektív válaszadási lehetőségek) személyesebb jellegű kérdések. A kérdések típusának tekintetében főleg előre megadott válaszlehetőségeket (zárt kérdés) használtuk, mivel így pontosabb válaszokat kaptunk, és ez az adatfeldolgozást is megkönnyítette. Ugyanakkor a kérdőív személyesebb jellege miatt a válaszadóknak 2 esetben lehetőségük volt bővebben is kifejteni a véleményüket (nyitott kérdés). Szelektív válaszlehetőségek (egyszerre több válaszlehetőség bejelölése) és Likert-skálát (sorrend felállítása vagy minősítés) nem alkalmaztunk. A kérdések összeállításánál kerültük a rövidítéseket, szlengeket, szakmai- vagy félreérthető (esetleg előítéletes) kifejezéseket, negatív kérdéseket, mivel ezek elferdíthetik a válaszadók valóságos gondolatait. Az összeállítás során alkalmaztunk ellenőrző változókat is (egy kérdésre burkoltan több kérdésben visszautaltunk), hogy kiszűrhetőek legyenek a csak látszólagos összefüggések (25, 34). Ez a megkérdezéses típusú felmérés a piackutatás egyik leggyakoribb, ún. elégedettségi vizsgálatai közé tartozik, rendszerességét tekintve pedig

folyamatosnak tekinthető, hiszen a kutatás időtartama alatt bármely időpontban elérhetővé vált az internet segítségével. A kiértékelés kvalitatív, és kvantitatív elemeket is tartalmazott (25, 35). Az internetes kérdőív kvantitatív jellegéből adódóan a kérdéssor standardizált (kötött). A megkérdezés gyakoriságát tekintve panel, mert a kutatás időtartama alatt ugyanazt a válaszadói kört kérdeztük. A megkérdezettek (mintavétel) az állatorvosok azon köréből kerültek ki, akik aktív internet-felhasználók, és a levelezőlistára való feliratkozásuk értelmében a mindennapi „állatorvosi élet” aktív részesei is egyben. A kérdéssor megválaszolása, azaz a kérdőív kitöltése teljes mértékben anonim történt, és körülbelül 10-15 percet vett igénybe. Az adatok feldolgozása a piackutatás eredményeinek felmérése során alkalmazott statisztikai módszerek szerint történt (35). A beérkezett kérdőívek továbbra is egyenként hozzáférhetőek, az adattárolás módjából kifolyólag pedig adott esetben lehetőség nyílik a későbbiekben az adatok más típusú összesítésére is.

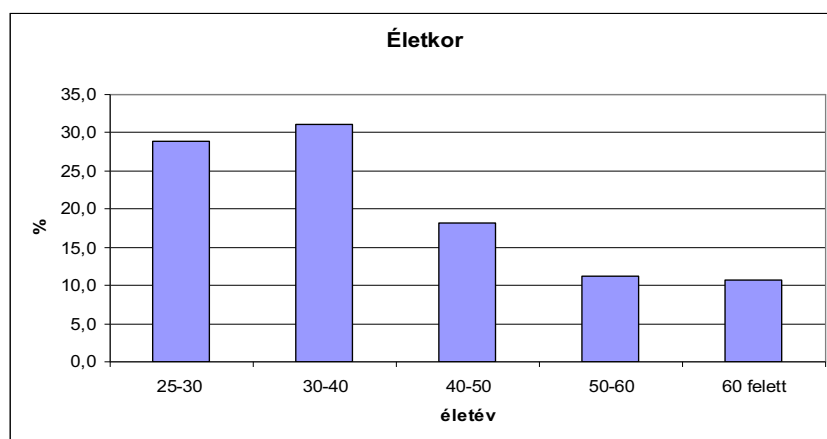
Végül a megadott szempontok figyelembevételére után összeállított kérdőív Abonyi-Tóth Zsolt, az Állatorvos-tudományi Kar Biomatematikai és Számítástechnikai Tanszékének munkatársa (egyben az Állatorvos-tudományi Kar rendszergazdája) segítségével egy egyetemi szerveren (site-on) keresztül (<http://www.univet.hu/SPEC/KERDOIV>) egyetlen kattintással elérhetővé – és kitölthetővé, majd azonnal visszaküldhetővé – vált. Ezt az elérhetőségi útvonalat tartalmazó link (illetve felhívás, felkérés a kérdőív kitöltésére) összesen két, csak állatorvosok által hozzáférhető levelezési listára, a vetmail-re, és az Állatorvos-tudományi Karon belüli belső levelezési listára került fel. Ebben a két, zártkörű rendszerben történő terjesztéssel ugyan csak az állatorvosok kisebb hányada értesült a felmérésről, de csak ezzel a módszerrel lehetett kivédeni, hogy más, nem állatorvos végzettséggel rendelkező személyek is hozzáférhessenek a kérdésekhez, és válaszaikkal meghiúsíthassák a vizsgálat eredményességét. A vetmail állatorvosi levelezőlistának a felmérés idején kb. 600-700 feliratkozott, de csak 300-350 aktív tagja volt. Az egyetemi belső levelezési listán kapott leveleket kb. 280 dolgozó éri el, ugyanakkor csak 70-80%-uk rendelkezik állatorvosi végzettséggel. A kérdőív kitöltési kérését, és a link elérhetőségét 2010. március 8-án tettük fel az említett levelezési listákra – a szerver pedig ettől a naptól kezdődően, 2010. május 12.-ig (66 napig) fogadta és rögzítette a válaszokat. Ez alatt összesen 190 kitöltött kérdőív érkezett vissza, amelyből 187 (98,4%) volt értékelhető. A három nem értékelhető esetből kettőben a válaszadó félbehagyta a kérdőív kitöltését, egy esetben pedig a kérdőív kétszer került elküldésre.

3.2. Eredmények és értékelésük

A kapott válaszokat, és ezek értékelését a feltett kérdések sorrendjében tüntetjük fel.

Az Ön életkora?

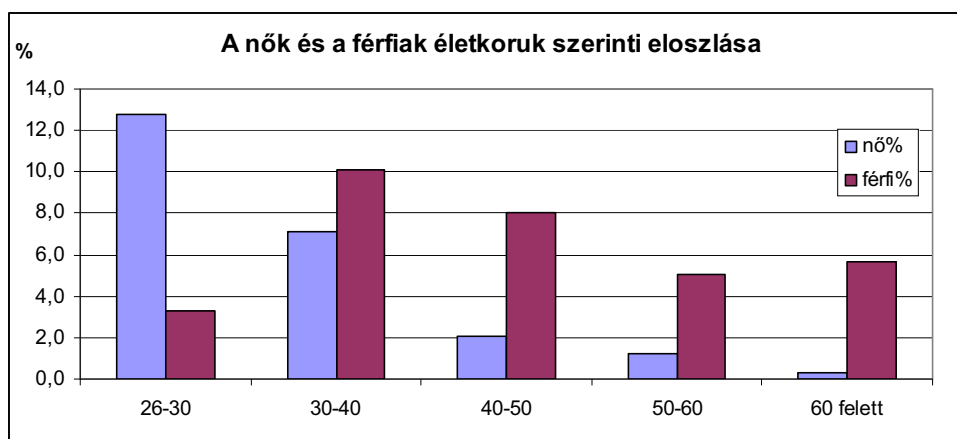
A kitöltők 22,9%-a (54) 25-30 év közötti, 31%-a (58) 30-40 év közötti, 18,2%-a (34) 40-50 év közötti, 11,2%-a (21) 50-60 év közötti, és 10,7%-a (20) 60 év feletti volt (**2. ábra**). A legtöbb válaszadó a 30-40 év közötti, a második legtöbb a frissen végzett, 25-30 év közötti korosztályból került ki. Ez nyilvánvalóan annak volt köszönhető, hogy ez az a korosztály, akik rendszeresen használják és kihasználják a világháló adta lehetőségeket, így az sem áll távol tőlük, hogy különféle felmérésekben vegyenek részt. Kicsit meglepő, de ugyanakkor egyértelműen pozitívnak mondható, hogy az 50 év feletti korosztály ilyen szép számban (11,2% + 10,7%) képviseltette magát annak ellenére, hogy csupán az Interneten volt elérhető a kérdőív.

2. ábra: A kérdőívet kitöltők életkor szerinti megoszlása

Az Ön neme?

A válaszadók valamivel több, mint a fele, 57,8%-a volt férfi, és 42,2%-a nő. A nők között a legtöbben a legfiatalabb korosztályból (25-30 év között) töltötték ki a kérdőívünket, és az életkor emelkedésével a kitöltések száma folyamatosan csökkent. A kérdőívet a férfiak közül a legtöbben a 30-40 év közöttiek, a legkevesebben pedig a 25-30 év közöttiek töltötték ki (**3. ábra**). A kapott eredmények összefüggésben vannak a férfi és női állatorvosok korok szerinti eloszlásával – az utóbbi években a végzett hallgatók túlnyomó többsége nő, míg 20-30 évvel ezelőtt férfi volt. A kapott eredmény ugyanakkor azt is felvetik, hogy pl. a csak pár éve a pályára kerülő, így érthetően főleg a munkájának élő fiatal nő mennyire tudja értékelhetően kitölteni egy ilyen jellegű felmérő kérdőívet.

3. ábra: A kérdőívet kitöltők nemek és életkor szerinti eloszlása

Az Ön lakóhelye?

A válaszoló állatorvosok közül 89-en (47,8%) Budapestet, 16-an (8,6%) megyeszékhelyet, 6-an (3,2%) nagyvárost, 40-en (21,5%) kisvárost, 35-en (18,8%) pedig települést jelöltek meg.

Az Ön munkavégzésének helye?

A válaszadók közül 99-en (53,2%) Budapesten, 21-en (11,3%) megyeszékhelyen, 7-en (3,8%) nagyvárosban, 36-an (19,4%) kisvárosban, 23-an (12,4%) pedig településen, illetve faluban dolgoznak.

Vizsgálatunk további tárgyát képezte még az állatorvosok lakóhelyének és egyidejűleg munkahelyének összevetése is. A könnyebb áttekinthetőség érdekében táblázatos formában foglaltam össze a válaszadók lakóhely és munkahely szerinti eloszlását, valamint a köztük lévő összefüggéseket (**1. táblázat**). A táblázat felső vízszintes sorában látható a válaszadók lakóhelye, függőlegesen pedig az, hogy az adott lakóhelyen élő állatorvosok hol dolgoznak. Így könnyedén összehasonlíthatóak a különféle adatok és érdekes következtetések tehetők ezekből. Megnézhetjük például, hogy a Budapesten élők közül 77-en a fővárosban is dolgoznak. Viszont érdekes látni, hogy vannak 4-en, akik annak ellenére, hogy a lakóhelyük Budapest, mégis településen vagy falun dolgoznak. Ez láthatóan ellentmond annak a kialakult hiedelemnek, hogy a városok ill. a főváros a több munkalehetőség miatt vonzza az aktív életkorúakat. Az is jól látható belőle, hogy kis számban vannak ugyan ingázók, de a legtöbben a lakóhelyükön találtak maguknak munkalehetőséget.

Mely területen dolgozik?

A kérdőívet kitöltő állatorvosok közül 102-en (55,1%) praxisban, 27-en (14,6%) oktatásban, 10-en (5,4%) kutatásban, 9-en (4,9%) kereskedelemben dolgoznak, és 37-en (20,0%) válaszolták, hogy több területen is munkálkodnak. 2 állatorvos nem adott választ a

kérdésre. Ebből a kérdésből leginkább az derül ki, hogy a kérdőívet kitöltő, többnyire 30-40 év közötti korosztály több mint fele leginkább a praxisban dolgozik. Ez kb. megfelel annak a tendenciának, hogy az egyetemről kikerülő, frissen végzett fiatalok nagyobb része a gyakorlatban szeretné kipróbálni önmagát, aktív gyógyító tevékenységet kíván végezni. Ugyanakkor az is látszik, hogy figyelemre méltó azon állatorvosok száma (20,0%) – a válaszolók mintegy egyötöde –, akik egyszerre több területen is aktívak. Ezt pedig annak lehet tulajdonítani, hogy sajnos manapság a megélhetés egyetlen munkakörben nem feltétlenül biztosított, szükség van arra, hogy az embernek több helyről származó jövedelemforrása is legyen.

1. táblázat: A válaszadók lakóhely és munkahely szerinti eloszlása és ezek összefüggései

Lakóhely→ ----- Munkahely ↓	Budapest	Megyeszékhely	Nagyváros	Kisváros	Település,falu
Budapest	77	0	2	13	7
Megyeszékhely	0	15	0	2	4
Nagyváros	1	0	4	0	2
Kisváros	7	1	0	24	4
Település, falu	4	0	0	1	18

Jelenleg hány „munkahelye” (jövedelemszerző tevékenységi köre) van?

A válaszadók közül 114-en (61,3%) egy, 49-en (26,3%) kettő, 23-an (12,4%) pedig kettőnél több munkahelyet jelöltek meg. Kihagyta a kérdést 1 ember. Az eredmények azt mutatják, hogy az állatorvosok egy jelentős része kettő, vagy kettőnél több (38,7%-a) munkahelyen is dolgozik. Az eredmény ugyanakkor nincs arányban az előző kérdéssel, ahol a válaszadóknak csak a 20%-a jelölt be kettő, vagy annál több tevékenységi területet. Ennek az oka az lehet, hogy a kérdésben nem választottuk ketté az állatorvoslással összefüggésbe hozható, illetve az állatorvosláshoz nem kapcsolható jövedelemszerző tevékenységeket, vagyis kb. 18% körülire tehető az állatorvosok azon száma, akik nem állatorvosi tevékenység végzéséből is jövedelemhez jutnak.

Végez-e az állatorvoslással kapcsolatban nem lévő jövedelemszerző tevékenységet?

Erre a kérésre 48-an (26,1%) igennel, 136-an (73,9%) pedig nemmel válaszoltak. 3-an megtagadták a válaszadást. Jól látszik, hogy a többség leginkább az állatorvoslásból biztosítja a megélhetését, ugyanakkor a kitöltők egyötöde nem csak erre alapozza a megélhetését. A

kapott eredményt összevetve az előző 2 kérdésre kapott válaszokkal (38,7%-uk több munkahelyen is dolgozik, de csak 20,0 %-uk több területen, ugyanakkor 26,1%-uk végez az állatorvoslással kapcsolatba nem hozható tevékenységet) leginkább az a következtetés vonható le, hogy a praxisban dolgozó állatorvosok egy jelentős része külön választja a praxis sikeres működéséhez ma már elengedhetetlenül szükséges, de nem kifejezetten állatorvosi jellegű tevékenységet, mint pl. a gyógyszerek-, tápok-, állat-felszerelési eszközök kereskedelmét.

Milyen indíttatásból választotta az állatorvosi hivatást? Miért jelentkezett az Állatorvostudományi Egyetemre (Karra)?

A válaszadók közül 141-en (76,2%) a gyermekkori álom beteljesítése miatt, 12-en (6,5%) családi nyomás, indíttatás miatt döntöttek az állatorvoslás mellett. 13-an (7,0%) bevallottan a későbbi jó megélhetés reményében, és 19-en (10,3%) pedig kizárásos alapon választották ezt a lehetőséget. Ennél a kérdésnél is voltak ketten, akik nem jelöltek be választ.

Milyen emlékekkel gondol vissza az egyetemi éveire?

Az egyetemi évek nem múlnak el nyomtalanul. Az állatorvosok többsége, szám szerint 144-en (77,0%) kellemes emlékekkel, míg 14-en (7,5%) nagyon rossz emlékekkel gondol vissza az egyetemi évekre. A válaszolók közül 29-en (15,5%) nem tudták eldönteni. A kapott válaszokat megvizsgáltuk az alapján, hogy ha valaki önként, gyermekkori álma megvalósításaként választja az állatorvoslást, akkor az egyetemi éveit is kellemesebbnek találja-e, mint azok az emberek, akik pl. családi nyomás hatására kellett választaniuk. Az eredmények azonban azt mutatják, hogy minden csoportban ugyanolyan százalékban vannak ezek a válaszok, mint az összesített eredményben. Tehát pl. a 141 állatorvos közül, akik gyermekkori álmuk beteljesítése mellett döntöttek, 107-en (76,2%) kellemes emlékként jelölték az egyetemi éveket, 10-en (7,5%) mondták, hogy nagyon rossz emlékeik vannak erről az időszakról, és 24-en (17%) nem tudták eldönteni. Ugyanez az arány volt tapasztalható a többi csoportban is (77,0%, 7,5%, 15,5%).

Jelenleg azon a területen dolgozik, amelyen eredetileg is tervezte?

A kitöltő állatorvosok közül 112 (59,9%) igennel válaszoltak erre a kérdésre. 10-en (5,3%) válaszolták, hogy azon a területen dolgoznak, amelyen szerettek volna, de szívesen váltanának. 14-en (7,5%) nem az eredetileg tervezett területen dolgoznak, és nem is érzik jól magukat az adott területen. Végül 51 (27,7%) ember válaszolta, hogy ugyan nem az eredetileg tervezett területen dolgozik, de már egyáltalán nem bánja ezt. Vagyis ha összesítjük az eredményeket, a kitöltők 87,6%-a „jól érzi magát” a jelenlegi munkakörében és tevékenységi területén, de 12,4%-a viszont nem.

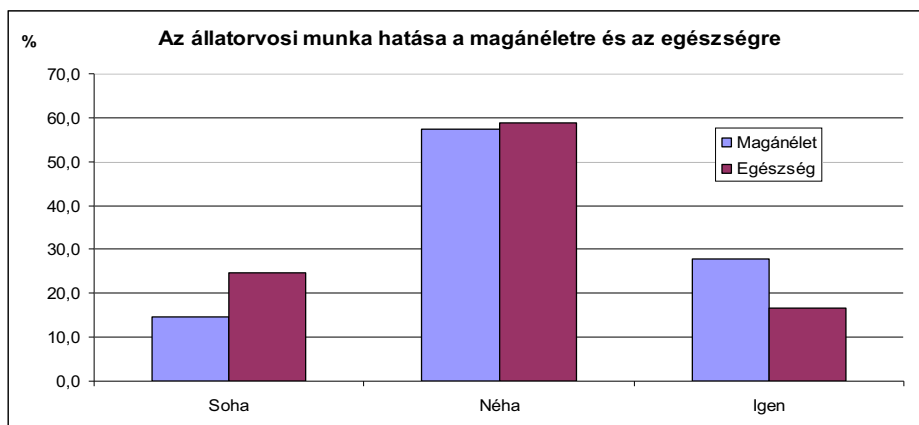
Érezte-e már úgy, hogy a hivatása a magánélete rovására megy?

A válaszadók közül 51-en (27,9%) határozottan igennel válaszoltak erre a kérdésre. 105 (57,4%) állatorvos érzi úgy, hogy néha bizony a hivatása a magánélete rovására megy. És mindössze 27 (14,8%) ember válaszolta azt, hogy soha nem érezte még úgy, hogy a magánélete bármilyen hátrányt szenvedne a hivatása miatt. 4-en voltak, akik nem válaszoltak a kérdésre.

Érezte-e már úgy, hogy a hivatása az egészségére rovására megy?

A legtöbben, 110-en (58,8%) a válaszadók közül azt jelölték meg, hogy néha érzik úgy, hogy a hivatásuk az egészségük rovására megy. 46-an (24,6%) még soha nem érezték ezt, míg 31 (16,6%) ember határozottan úgy gondolja, hogy igenis károsan hat az egészségére a hivatása.

Ha a 11. és 12. kérdésre adott válaszokat együtt vizsgáljuk (**4. ábra**), láthatjuk, hogy többen gondolják, hogy a munkájuk hátránnyal van a magánéletükre (27,9%), mint az egészségükre (16,6%), ugyanakkor közel ugyanannyian, ráadásul a kitöltők felénél többen gondolják azt, hogy a munkájuk néha bizony akadályozza a magánéletüket, vagy káros lehet az egészségükre.

4. ábra: A válaszadók véleménye arról, hogy károsan hat-e a hivatásuk az életükre

Társadalmilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?

A kérdőívet kitöltők közül 79-en (43,9%) nemmel, 77-en (42,8%) igennel válaszoltak erre a kérdésre. 24-en (13,3%) nem tudták megítélni a dolgot. Sajnos volt igen nagy számban, 7-en (4%) voltak, akik nem válaszoltak erre a kérdésre. Ez a mindössze 1% különbség azt jelzi, hogy a társadalmi megbecsültség is legalább annyira meghatározhatatlan és szubjektív, mint a siker fogalma.

Anyagilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?

A legtöbb válaszadó, vagyis 135-en (72,2%) úgy gondolják, hogy anyagilag nem megbecsült az állatorvoslás. Mindössze 32-en (17,1%) érzik úgy, hogy anyagilag megbecsült a szakma. Ennél a kérdésnél is volt 20 (10,7%) fő, akik nem tudták eldönteni a dolgot.

Ön szerint mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?

Ebben a kérdésben 3 lehetséges válasz közül választhattak a kérdőívet kitöltők, illetve negyedik lehetőségként egy egyéb kategóriába sorolva a saját gondolataikat is beírhatták. A legtöbben úgy gondolták – összesen 86-an (46,5%), hogy az elsődleges dolog, ami fontos a siker szempontjából, az a tudás és a szorgalom. A második helyen az egyéb kategória szerepel, erre 41-en (22,2%) voksoltak. A következő dolgokat említették meg: tőkeerős háttér, elhivatottság, önfeláldozó és kemény munka, megbízhatóság, intuíció, kezdő tőke, öneladás, magabiztosság, praxismenedzsment, tehetség, törtetés, kitartás, alázat, empátia, jó kommunikációs képesség, mentalitás, kitartó becsületes munka, találékonyság, ügyesség, gyors és jó döntések, kezűgyesség, munkaszeretet, üzleti érzék, ember és állatszeretet. A válaszoló állatorvosok közül 33-an (17,8%) gondolják úgy, hogy a jó kapcsolatok építése és fenntartása, 6 ember (3%) szerint pedig a szerencse a siker titka. Végül 19-en (10,3%) gondolták úgy, hogy mindhárom dolog egyaránt fontos ahhoz, hogy valaki a szakmában sikeresen boldoguljon. 2-en voltak ennél a kérdésnél, akik kihagyták a válaszolás lehetőségét. Érdekes volt ennél a kérdésnél látni, hogy egyre többen gondolják úgy, hogy a klasszikus értelemben vett értékek, mint a tudás, szorgalom, kitartás, munkához való hozzáállás mellett az állatorvoslásban is igencsak előtérbe kerül az ún. öneladás (25). Mivel a kitöltők többsége praxisban dolgozik, szépen kirajzolódik, hogy főleg ezen a területen kiemelkedően fontos ez. Nyilvánvalóan, mivel itt a siker az állattulajdonosok elégedettségétől függ elsősorban, nem csupán a szaktudás számít, hanem az is, hogy az állatorvos hogyan menedzseli önmagát. Hiába a megfelelő szaktudás, ha az illető nem tud meggyőzően fellépni, és ugyanakkor sokszor előfordul, hogy egy aránylag kevesebb tudással rendelkező ember jobban boldogul, mert „jól el tudja adni magát”.

Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?

A válaszadó állatorvosok közül 148-an (79,1%) tekintik hivatásnak az állatorvoslást, míg 24-en (12,8%) szakmának, és 15-en (8,0%) nem tudták eldönteni a kérdést. Kétféleképpen vizsgáltuk tovább az erre a kérdésre beérkező válaszokat. Először azt néztük meg, hogy azok, akik ebben a kérdésben szakmaként (24) jelölték meg az állatorvoslást, mely területen dolgoznak. A következő eredményeket kaptuk: 13-an, vagyis a kitöltők közel fele (54,2%) praxisban, 6-an (25,0%) több területen, 3-an (12,5%) oktatásban dolgoznak, és 1-1 (4,15-4,15%) ember a kereskedelemben, ill. a kutatás területén tevékenykedik. Ez az arány kb. megfelel a kérdőívet kitöltők elhelyezkedési területének. Minden egyértelműen

megmutatja, hogy a praxisban dolgozó állatorvosok sikeres működéséhez bizony nem elég a segítő szakmákra jellemző elhivatottság és hivatástudat, hanem sok egyéb, a segítő szakmákhoz szorosan nem kapcsolódó szakterületek – pénzügyi, vállalkozásvezetési stb. – alapos ismerete közel olyan fontos, mint az állatorvosi szakma ismerete. A másik szempont, ami alapján még tovább vizsgáltuk az ebben a kérdésben kapott válaszokat, az volt, hogy a kutatás ill. oktatás területén dolgozók milyen választ adtak erre a kérdésre. A 27 oktató közül, aki kitöltötte a kérdőívet 22 (81,5%) gondolja hivatásának az állatorvoslást, 3-an (11,1%) szakmának tartják, és volt 2 (7,4%) ember, aki nem tudta megítélni. A 10 kutató közül pedig 6 (60,0%) tarja hivatásnak, 1 (10,0%) szakmának a munkáját, és voltak 3-an (30,0%) akik nem tudták eldönteni. Az így kapott eredmények azzal magyarázhatók, hogy a jellemzően oktatói vagy kutatói munkakörben, és többnyire államilag finanszírozott munkahelyen dolgozók a munkájuk végzéséhez nem kényszerülnek a szűk szakmájukon kívüli egyéb szakterületek mélyebb megismeréséhez és alkalmazásához, ezáltal a szakma művelése nem „tárgyasul el”, és nem „materializálódik” olyan mértékben, mint egy praxis vezetése vagy működtetése alkalmával.

Milyen szakmát választana, ha a mai eszével dönthetne, és pályaválasztás előtt állna?

A válaszadók közül 137-en (73,7%) akkor is az állatorvoslást választaná, ha a ma esze, tudása és tapasztalatai birtokában kellene pályát választania. 50 állatorvos (26,7%) pedig más szakmát választana, ha lehetősége lenne rá. Ezek a következők voltak: orvosi irányt 12 ember választott: fogorvos (3), nőgyógyász (1), humán orvos (6), gyermekorvos (1), kórboncnok (1). A többi választás eléggé vegyesen oszlott el: kommunikáció, nyelvek (1), közgazdász (1), régészet (1), biológus (3), bankár (2), lakberendezés/3D animáció (1), rendőrtiszt (1), idegenforgalom és utazásszervezés (1), jogász (1), építészmérnök (1), bankszféra (1), erdész/vadász (1), halász (1). Voltak olyanok, akik 2 szakmát is megjelöltek a válaszukban. Ezek a következők voltak: közgazdász/ügyvéd (2), orvos/közgazdász (1), mérnök/közgazdász (1), közgazdász/bankár (1), vegyészmérnök/közgazdász (1), villamosmérnök/informatikus (1), ügyvéd/mérnök (1). Az 50 állatorvos közül, akik más szakmát választanának, voltak 13-an, akik pontosan nem jelölték meg, hogy mi lenne az a más szakma. Végül volt 1 személy, aki a következő választ írta be „sok ilyen van”.

Abból az 50 emberből, aki mai fejével más szakmát választana, 12 (24,0%) személy tehát a valamelyest az állatorvosláshoz legközelebb álló orvosi irányban tanult volna tovább. A maradék 38 emberből összesen 14 nem adta meg konkrétan, hogy mi lenne ez. A többi 24 válaszait tovább vizsgáltuk aszerint, hogy ún. pénzes szakmát, vagyis az átlagkeresetnél jóval magasabb jövedelmet biztosító szakmák közül választanának-e inkább maguknak. Jelen esetben a következőket tekintem ennek: közgazdász, bankár, bankszféra, kommunikáció, jogász, lakberendező, idegenforgalom, építészmérnök. 16-an voltak, akik egy szakmát jelöltek meg a válaszukban. A felsorolt szakmák közül 9 ember választása esett ezen, ún. pénzes

szakmák valamelyikére, a többiek (7 ember) pedig egyéb szakmák közül választottak. A két szakmát is felsoroló emberek közül pedig kivétel nélkül mindenkinél az mondható el, hogy az egyik szakma az ún. pénzes szakmák valamelyike. A 24 főből tehát 71% (17 fő) választana inkább valamilyen „pénzesebb” szakmát. Mindezzel visszautalnánk az egyik korábbi kérdés eredményére is egyben, amelyben a válaszolók 72,2%-a – tehát közel ugyanannyian, akik nem változtatnának szakmát, ha újrakezdhetnék – érzi anyagilag NEM megbecsültnek az állatorvoslást. Ebből az összevetésből kitűnik, hogy a válaszadók munkavégzésében tehát nem tűnik a legfontosabb szempontnak vagy célnak a kiemelkedően magas jövedelem megszerzése.

Véleménye szerint a most végzetteknek könnyebb, vagy nehezebb elhelyezkedniük a pályán, mint Önnek volt?

A legtöbb állatorvos, 89 ember (47,6%) szerint az elhelyezkedési esélyek manapság ugyanazok, mint végzésük idejében. A válaszadók közül 81 fő (43,3%) szerint nehezebb, míg 17-en (9,1%) úgy válaszoltak, hogy könnyebb elhelyezkedni a most végzetteknek. Valószínűleg két dolog miatt volt ekkora a bizonytalanság ennél a kérdésnél a kitöltők körében. Az egyik ok leginkább az lehet, hogy a legtöbben abban az esetben, ha nincs személyes érdekeltségük ebben az ügyben, az idő elteltével nem igazán kísérik figyelemmel a frissdiplomások elhelyezkedési esélyeit, ami tulajdonképpen érthető is. A másik ok, hogy mivel a válaszadóink döntő többsége a 25-40 év közötti fiatalabb korosztály (max. 15 éve végzettek) közül került ki, egyrészt nekik akkora nincs összehasonlítási alapjuk ebben a kérdésben, másrészt még frissebbek az emlékeik a munkakezdés, illetve a munkahelykeresés küzdelmeiről.

Komolyan fontolóra vette-e már valamikor, hogy szakmát vált?

A kitöltők közül a legtöbb ember, 114 fő (61,0%), egyáltalán nem gondolt még a szakmaváltásra. 68-an (36,4%) bevallották, hogy eszükbe jutott már ez a lehetőség, de csak elméletben. És végül a válaszolók igen kis százaléka, 5 ember (2,7%) volt, aki meg is próbálta már. Alapos vizsgálatnak vetettük alá azt az 5 kérdőívet, amelyben azt jelölték meg ennél a kérdésnél a kitöltők, hogy már meg is próbálkoztak a szakmaváltással. Az életkor és nem szerinti eloszlásuk a következő volt: 25-31 év közötti volt egy férfi és egy nő, 30-40 év közötti egy nő, 40-50 év közötti egy férfi és egy nő. Nagyon meglepő volt számomra, hogy az 5 válaszból 2 került ki a legfiatalabb, 25-30 év közötti korosztályból. Az egyikük praxisban dolgozik, és a későbbi jó megélhetés reményében választotta magának az állatorvosi pályát, a másik állatorvos pedig kutatási területen helyezkedett el, és kizárásos alapon választotta az állatorvosképzést. A 30 év feletti korosztályból ketten nyilatkoztak úgy, hogy gyermekkori álmom beteljesítése volt számukra az állatorvoslás, és további egy pedig ugyancsak kizárásos alapon döntött az állatorvosi szakma mellett.

Megbánta-e valaha, hogy állatorvos lett?

A kérdőívet kitöltők közül 163-an (88,6%) válaszolták azt, hogy nem bánták meg, 21-en (11,4%) pedig azt, hogy igenis megbánták, hogy állatorvosok lettek. 3-an voltak, akik megtagadták a választ ennél a kérdésnél. Mivel véleményem szerint ez az egyik legérdekesebb kérdés a kérdőívben, több szempontból is tovább vizsgáltuk a válaszokat. Annak a 21 embernek néztük át alaposabban a kérdőívét, akik megbánták, hogy állatorvosok lettek. Életkor szerinti eloszlásban nagyon érdekes eredményeket találtam, ugyanis főleg a fiatalabb korosztály volt az, aki ebben a kérdésben érintett. A 21 emberből ugyanis 16-an (76,2%) a 25-40 évesek közé tartoznak (7-en 25-30 év, 9-en pedig a 30-40 év között). Egy-egy kitöltő (4,8%-4,8%) tartozott a 40-50 év közötti, illetve 60 év feletti, és három (14,3%) az 50-60 év közötti korosztályba. A 21 ember közül 9 (42,8%) volt férfi, és 12 (57,2%) volt nő. A munkaterületek szerint, 11-en (52,4%) dolgoznak praxisban, hárman-hárman (14,3%-14,3%) az oktatásban és a kereskedelemben, és 4-en (19,0%) egyszerre több területen is.

Sikeresnek érzi-e magát a munkájában?

A válaszoló állatorvosok nagy többsége, vagyis 114-en (61,6%) sikeresnek mondja magát a munkában. Viszonylag sokan, 53-an (28,4%) nem tudták eldönteni, hogy sikeresnek mondhatják-e magukat, és mindössze 18-an (10,0%) gondolták úgy, hogy nem sikeresek. A siker egy nehezen meghatározható fogalom hasonlóképpen ahhoz, hogy mitől érzi valaki sikeresnek magát – ez lehet a magyarázata annak, hogy viszonylag sokan (28,4%) nem tudták eldönteni, hogy sikeresnek érzik-e magukat a szakmájukban vagy nem. Tovább vizsgáltuk azokat a kérdőíveket, amelyeknek a kitöltői azt a választ adták, hogy nem érzik magukat sikeresnek. A válaszadók 61%-a (11) praxisban, 11%-a (2) oktatásban, 5,5%-a (1) kutatásban, 5,5%-a (1) kereskedelemben, 17%-a (3) pedig több területen dolgozik. Ezen állatorvosok arra a kérdésre, hogy társadalmilag megbecsültnek érzik-e magukat, a következő válaszokat adták. 39 %-39% (7-7) válaszolt igennel, ill. nemmel az adott kérdésre, 22% (4) pedig nem tudott dönteni a kérdésben. Az anyagi megbecsültséggel kapcsolatban már sokkal egyöntetűbb válaszok születtek. 83% (15) nem érzi magát megbecsültnek anyagilag, 17% (3) pedig nem tudta eldönteni a kérdést. Egyetlen ember sem volt, aki anyagilag megbecsültnek érezte volna magát. Az utolsó kérdéskör azt vizsgálta, hogy mennyire érzik biztosnak a megélhetésüket állatorvosként. 72% (13) nem tartja biztosnak a megélhetését, 22% (4) elég sokoldalúnak ítéli meg a diplomáját, míg 5,5% (1) nem tudott dönteni az adott kérdésben.

Gyermekének ajánlaná-e/ajánlotta-e, hogy a nyomdokaiba lépve állatorvoslást tanuljon?

A válaszolók nagy többsége, szám szerint 134 ember (71,7%) nem szólna bele a gyermeke továbbtanulási terveibe. 27-en (14,4%) egyértelműen lebeszelnék az

állatorvoslásról a gyermeküket, míg 26-an a válaszolók közül (13,9%) igenis ajánlaná a szakmát a gyermekének. Jól látszik ennél a kérdésnél, hogy a mai értelmiségi szülők figyelembe veszik a gyermekük döntését a pályaválasztását illetően, jóllehet régebb a szülői nyomás erőteljesebb volt ebben a kérdésben. Ha a kapott válaszokat összevetjük a 8. kérdésben („Milyen indíttatásból választotta az állatorvosi hivatást? Miért jelentkezett az Állatorvos-tudományi Egyetemre (Karra)?”) kapott válaszokkal, akkor egyértelműnek tűnik, hogy ennek a liberális szemléletnek az lehet a háttere, hogy a mai állatorvosoknak is megadták a szülei a választás lehetőségét (76,2%-uk a gyermekkori álom beteljesítése miatt választotta ezt a hivatást). Érdekes eredményeket kaptunk, amikor a válaszokat összevetettük a 20. („Mebánta-e valaha, hogy állatorvos lett?”) és 21. („Sikeresnek érzi-e magát a munkájában?”) kérdésben megadott válaszokkal. Arra voltunk kíváncsiak, hogy azok a válaszadók, akik lebeszelnék a gyermeküket az állatorvoslásról sikeresnek érzik-e magukat, ill. azok közül kerültek-e ki, akik megbánták, hogy állatorvosok lettek. A sikeresség kérdésében meglepő módon 16-an sikeresnek mondták magukat. Tehát nem a sikertelenség miatt nem tanácsolnák ezt a szakmát a gyermeküknek. A 27 emberből mindössze 7 volt, aki azok közül került ki, akik megbánták, hogy az állatorvoslást választották. A többség, aki lebeszelné a gyermekét nem bánja, hogy Ő maga állatorvos, mégsem javasolná a munkáját a gyermekének.

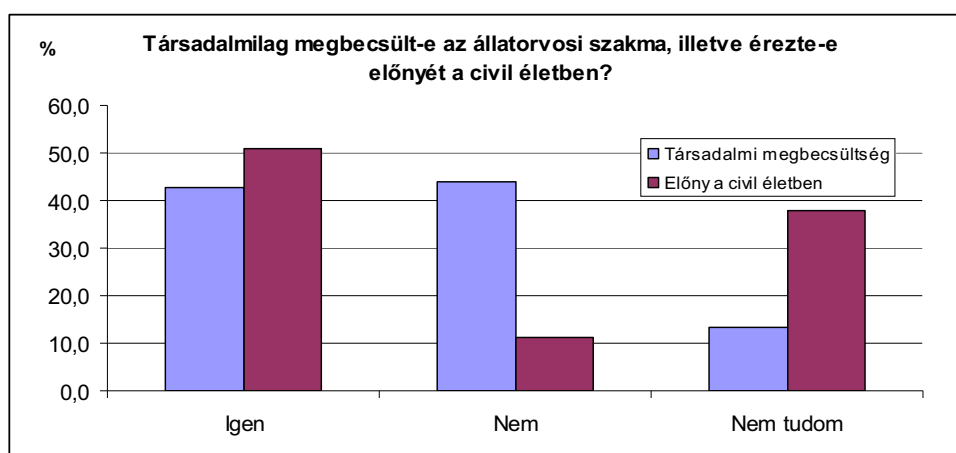
Érezte- már a civil életben valaha bármi előnyét annak, hogy állatorvos?

A kérdőívet kitöltők közül 95-en (50,8%) már érezték, hogy előny számukra az állatorvoslás, míg 71-en (38,0%) mindössze talán 1-2 alkalommal. Végül 21-en (11,2%) eddig még nem érezték előnyösnek a szakmát. Összevetve a kérdést a 13. kérdéssel („Társadalmilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?”) a következő eredményeket kaptuk (**5. ábra**): azon emberek közül, akik érezték már előnyét annak, hogy állatorvosok, csak megközelítőleg a fele, vagyis 54% érezte társadalmilag is megbecsültnek a szakmáját. Ez felveti azt a kérdést, hogy a kitöltők vajon mit értenek pontosan a „társadalmi megbecsültség” fogalma alatt?

Szükségesnek tartja-e, hogy folyamatosan továbbképezze magát?

A többség, azaz 177-en (94,7%) azt válaszolták, hogy igenis érdeklik az újdonságok, és szívesen jár továbbképzésekre. 7-en (3,7%) bevallottan csak azért járnak továbbképzésekre, mert így maradhatnak versenyképesek, és voltak 3-an (1,6%), akik csak a kötelező kamarai pontok megszerzése (beíratása) miatt járnak továbbképzésekre. Megvizsgáltuk azoknak a válaszait, akik nem önszántukból járnak továbbképzésekre. Azok közül, akik csak a kamarai pontok megszerzése miatt járnak oktatásra, 1 ember a kereskedelemben, míg a másik 2 egyszerre több területen is dolgozik. A versenyképességük megőrzése érdekében járók (kötelező) közül 3 állatorvos a praxisban, 1 a kereskedelemben, 3 pedig egyszerre több

területen is tevékenykednek. A kapott eredmények egyértelműen megmutatják, hogy az állatorvosi praxisokban dolgozó kollégák fontosnak tartják, hogy folyamatosan tovább képezzék magukat és szívesen is járnak az ilyen rendezvényekre. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy azok az emberek, akik egy ilyen kérdőívet kitöltöttek, többnyire a kíváncsibb és az új dolgokra nyitottabbak közül kerülnek ki, így az ebben a kérdésben kapott válaszokból csak óvatosan szabad összes állatorvosra vonatkoztatott általános következtetéseket levonni. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a kapott eredmények ellentmondanak annak az általános nézetnek, miszerint az állatorvosok többsége „szükséges rosszként” tekint a különféle továbbképzésekre, szakmai programokra vagy rendezvényekre.

5. ábra: A társadalmi megbecsültség, valamint az ebből származó előnyök százalékos megoszlása a válaszadók szerint

Az alábbi lehetőségek közül hogyan jellemezné a mindennapi munkáját?

Optimizmusra ad okot, hogy a legtöbben, vagyis 144-en (79,1%) azt választották, hogy nagyon szeretik a munkájukat, és szívesen végzik azt a munkaidejükön kívül is. 33-an (18,1%) mondták ki, hogy csak a megélhetésükért dolgoznak, míg összesen 5 ember (2,7%) nyilatkozta, hogy tulajdonképpen utálja az egész munkáját, és ha anyagilag megengedhetné magának, akkor már nem is dolgozna. A kitöltők közül 5-en nem válaszoltak erre a kérdésre. A kérdést tovább vizsgálva megnéztük azokat a válaszokat, ahol a kitöltők nagyon szívesen végzik a munkájukat, hogy mi a véleményük önmagukról sikeresség tekintetében. A 144 állatorvos közül, aki nagyon szereti a munkáját, és akár munkaidején túl is szívesen végzi 101 ember (70,1%) vallja sikeresnek magát. Volt 7 (4,9%) ember, aki ugyan szívesen dolgozik, de nem gondolja, hogy sikeres lenne a munkájában. Volt 1 személy, aki nem válaszolt erre a kérdésre, és a maradék 35 ember pedig nem tudta eldönteni, hogy sikeres-e. Ez az eredmény jól mutatja azt a tényt – ami tulajdonképpen már másik két kérdés eredményeiben is körvonalazódott –, hogy a hivatásában önmagát sikeresnek érző ember szívesen végzi a munkáját, vagyis a siker és az elégedettség egymással szorosan összefügg. Természetesen

külön téma, és vizsgálódás tárgya lehet annak az eldöntése, hogy vajon az örömmel végzett munka vezet-e a sikerhez, vagy a sikeres munkavégzés teszi a munkát szívesen elvégzendő feladattá?

Ön szerint egy állatorvosnak nagyobb elvárásoknak kell megfelelnie a munkájában, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?

A kérdőívet kitöltők közül 94-en (50,3%) úgy gondolják, hogy egy állatorvosnak nem kell nagyobb elvárásoknak megfelelnie, mint más doktori címet viselőknél. 52-en (27,8%) gondolják azt, hogy igenis nagyobbak az elvárások egy állatorvos felé, míg 41-en (18,6%) nem tudták eldönteni ezt a kérdést.

Ön szerint egy állatorvosnak több munkát kell végeznie, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?

A válaszolók közül 75-en (40,1%) nem gondolják, hogy több munkával járna ez a szakma, míg 72 ember (38,5%) szerint igen. Ennél a kérdésnél is voltak 40-en (21,4%), akik nem tudták eldönteni a kérdést.

Ön szerint egy állatorvos pszichésen nagyobb terhelésnek van kitéve, mint más, doktori címet viselő munkavégzők (orvosok, jogászok)?

A legtöbb állatorvos véleménye ebben a kérdésben az, hogy nincs pszichésen nagyobb terhelésnek kitéve egy állatorvos, ezt 104-en (55,6%) állították. 40 ember (21,4%) véleménye az volt, hogy nagyobb a pszichés terhelés. A maradék ember, összesen 43 (23,0%) nem tudta eldönteni ezt a kérdést.

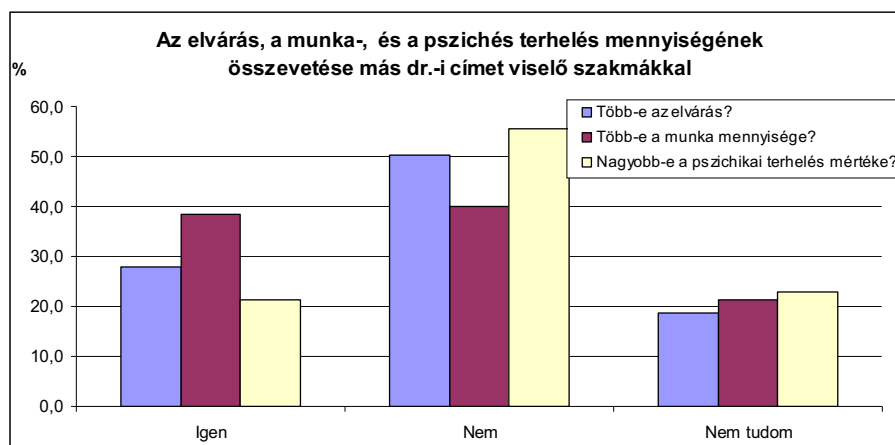
Ezt a három utóbbi kérdést (26.-27.-28.) egyben megvizsgálva (6. ábra) kitűnik, hogy egyik esetben sem érzi a kitöltők többsége „nehezebbnek” az állatorvosi munkát más, ugyancsak viszonylag nagy felelősséggel és doktori végzettséggel járó szakmákhoz képest. Vagyis az állatorvosok többsége „nem értékeli túl” a saját szakmáját – közvetve pedig önmagát.

Biztosítottan érzi-e a saját és családja megélhetését azáltal, hogy az állatorvoslást választotta?

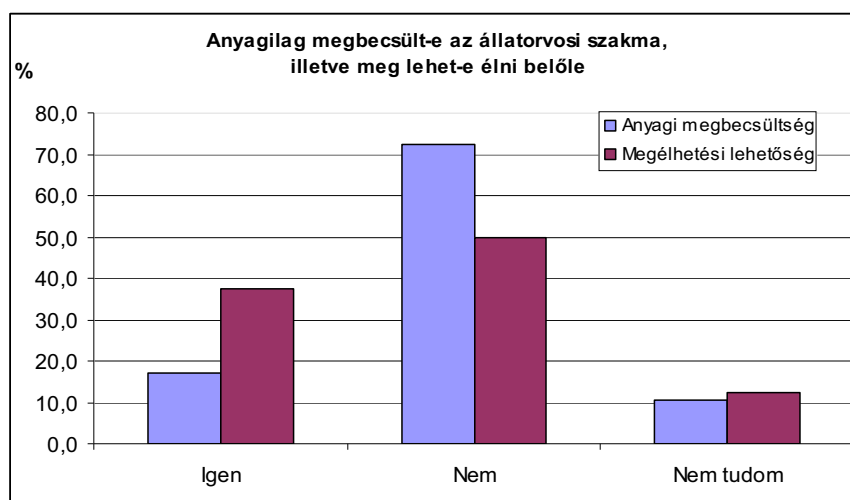
A kitöltők közül 93-an (50,0%) úgy gondolják, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet elég bizonytalan és nem tartják biztosnak a megélhetésüket. 70-en (37,6%) érzik úgy, hogy igenis elég sokoldalú a diplomájuk és boldogulni tudnak vele. Végül 23-an (12,4%) nem tudták eldönteni a kérdést. Kihagyta a kérdést 1 válaszadó. Ha a válaszokat összevetjük a válaszadók egyéb kérdésekre adott válaszaival (pl. munkaterület), a következő eredményeket kapjuk. A 93 (50,0%) állatorvosból, akik a jelenlegi gazdasági helyzetben nem látják biztosítottan a megélhetésüket 49-en (59,6%) – vagyis több mint a fele – praxisban, 14-en (15,0%) az oktatás

területén, 4-en (4,3%) a kutatásban, 3-an (3,2%) a kereskedelemben dolgoznak, 23-an (21,4%) pedig azt jelölték hogy több területen is tevékenykednek. Ez ellentmond annak az általános vélekedésnek, hogy a jellemzően inkább közalkalmazotti viszonyban lévők jóval kevesebbet keresnek, mint a vállalkozók, ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a vállalkozói lét még mindig sokkal bizonytalanabb érzést kelt az emberekben a „biztos állami fizetéshez” képest.

Ugyancsak érdekes összefüggés van jelen kérdésnek a 14. kérdéssel („Anyagilag megbecsültnek érzi-e az állatorvosi hivatást?”) való összevetésekor (7. ábra). Az eredmények alapján jól látható, hogy amíg viszonylag kevesen érzik anyagilag megbecsültnek a szakmájukat (17,1%), addig jóval többen érzik azt, hogy ugyanakkor biztosított a családjuk megélhetése belőle (37,6%). A kapott eredmény felveti azt a kérdést, hogy mit is értenek pontosan az emberek az „anyagi megbecsültség” fogalma alatt.

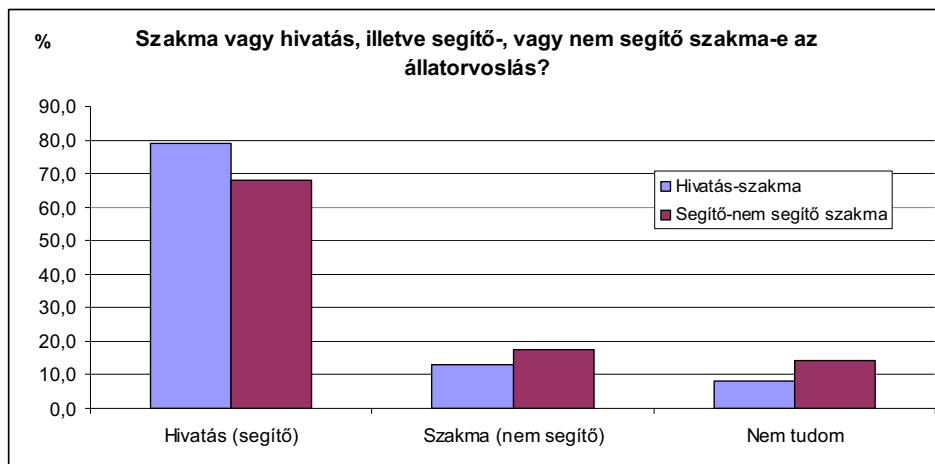
6. ábra: Az állatorvoslás összehasonlítása a más, doktori címet viselő szakmákkal- a válaszadók véleménye szerint

7. ábra: A vélemények alakulása az anyagi megbecsültségről és a megélhetésről

Ön szerint az állatorvosi munka a klasszikus értelemben vett SEGÍTŐ szakmák közé tartozik?

Az állatorvosok közül 127-en (69,7%) gondolják úgy, hogy az állatorvoslás segítő szakma, míg 33-an (17,6%) nyilatkozták, hogy szerintük ez nem tartozik azok közé. Itt is volt néhány ember, 27-en (14,4%), akik nem tudták eldönteni, hogy mit válaszoljanak (8. ábra). A 127 ember választ megvizsgálva, azok közül, akik segítő szakmának tartják az állatorvoslást (69,7%) az derült ki, hogy ezek közül a 16. kérdésben („Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?”) 111-en (88%) voltak, akik egyben hivatásként is tekintenek az állatorvoslásra. Mindössze 8-an (6%) voltak ezek közül azok, akik szakmának jelölték meg, és szintén 8-an voltak (6%) akik nem tudták eldönteni, hogy inkább szakmaként vagy hivatásként tekintenek-e az állatorvoslásra.

8. ábra: Az állatorvoslás hivatásként, ill. segítő szakmaként való megítélése

3.3. Következtetések

Az állatorvosok véleménye a munkájukról

Noha az állatorvosok fele a mai gazdasági helyzetben nem látja teljesen biztosítottak a megélhetését, eredményeink alapján többségüknél mégis az állatorvosi munkájukból szerzett jövedelem jelenti a fő bevételi-, és a megélhetésükhöz szükséges forrást. Többségük az egyetem elvégzése után viszonylag gyorsan el tudott helyezkedni, és többnyire meg is maradtak azon a területen, nem gondolnak váltásra, és szeretik azt, amit csinálnak. A köztudatban „szükséges rossz”-nak tartott továbbképzéseken a nagy többség szívesen vesz részt, és sikeresnek érzi magát a munkájában.

Az állatorvoslás megítélése a szakmát gyakorlók szerint

Kutatásunk eredményei alapján a többség esetében az elsődleges szempont, ami miatt az állatorvoslást választották a gyermekkor álmuk beteljesítése volt. Általánosságban az mondható el, hogy a szakmát gyakorlók sikeresnek érzik magukat a munkájukban, nem bánták meg a döntésüket még annak ellenére sem, hogy anyagilag nem érzik megbecsültnek magukat. A döntő többség az állatorvoslásra, elsősorban mint hivatásra gondol, és azt a segítő szakmák közé sorolja.

Magánélet és egészség

A munkát olykor nagyon nehéz összeegyeztetni a mindennapi élettel. Sajnos ez alól az állatorvoslás sem kivétel. A válaszadóink többsége egyértelműen úgy érzi, hogy néha a munka a magánéletük és az egészségük rovására megy. Ugyanakkor pontosan tisztában vannak azzal, hogy sem pszichésen, sem fizikailag, sem a vállalt felelősség szempontjából nem jár az állatorvoslás nagyobb megterheléssel, mint más doktori címet viselő szakmát végzők esetében. Ugyanakkor sokan vannak akik úgy érzik, hogy a civil életben nincs különösebb előnye annak, ha valaki állatorvos.

Véleményem szerint a vizsgálatunk eredményei összességében nagyon kedvező és hiteles képet adnak a szakmáról, hiszen a benne élők véleményét tükrözik. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy az egyes témakörök levelezőlistán történő megvitatása nem ad egy egységes képet arról, hogy hogyan vélekednek általában az állatorvosok az adott témáról vagy jelenségről, hiszen vannak a levelezőlistának aktív tagjai – akik bátran és nyíltan vállalják a véleményüket – és vannak ún. „alvó”, inaktív tagjai is, akik csak nagyon ritkán (vagy sohasem) küldenek levelet a fórumra. Azt is érdemes szem előtt tartani, hogy annak ellenére, hogy ma már az állatorvosi működési engedély egyik feltétele az internet hozzáférés és az e-mail cím megléte, sajnos ez nem jelenti azt, hogy az emberek aktívan használják is ezeket. Jelen kutatásommal leginkább egy későbbi kutatási irányvonalat szerettem volna kijelölni, és rá szerettem volna mutatni, hogy a témában mennyi lehetőség rejlik. Úgy gondolom, hogy az ebbe az irányba történő további vizsgálatok a szakmát gyakorlók közös érdeke, valamint a pályát választó fiataloknak is értékes támpontul szolgálhat.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszéken végzett szakdolgozati munkám keretében azt vizsgáltam, hogy hogyan vélekednek az állatorvosok a saját szakmájukról az életkoruk, a lakóhelyük és a munkakörük függvényében. A kérdőíves felmérés során a válaszadás internetes (on-line), anonim módon, önként történt. A kérdések összeállításakor tudatosan törekedtem arra, hogy azok elsősorban a szubjektíven megítélhető dolgokra terjedjenek ki. A válaszok feldolgozása és kiértékelése a piackutatásoknál használt statisztikai módszerek alkalmazásával történt. A kérdőív 2 hónapig volt elérhető állatorvosok számára egy szakmai levelezőlistán (vetmail), valamint az Állatorvos-tudományi Kar belső hálózatán.

A beérkezett válaszok közül 187 volt értékelhető és feldolgozható. A kitöltők megközelítőleg fele-fele (54%-46%) arányukban oszlottak el a fiatalabb (<40 éves) és az idősebb korosztály (>40 éves) tagjai között ugyanúgy, ahogy a férfiak (58%) és a nők (42%) között. Ugyanez a tendencia volt megfigyelhető a fővárosban élő (48%), és a fővárosban dolgozó (53%) válaszadók esetében is. A kitöltők közül a legtöbben (55%) praxisban, a legkevesebben (5%) a kereskedelemben dolgoznak. Bevallásuk szerint több mint egyharmaduk (39%) dolgozik egyszerre több munkahelyen, egyötödük (20,0%) egyszerre több szakterületen, ugyanakkor egynegyedük (26%) végez az állatorvoslással kapcsolatba nem hozható tevékenységet is. Mindezek mellett több mint a felük (65%) dolgozik azon a területen az állatorvosláson belül, ahol mindig is szeretett volna, és csak elenyésző számban vannak azok (5%), akik viszont ennek ellenére szívesen váltanának szakterületet. A kitöltők túlnyomó többsége (76%) gyermekkori álmuk folyományaként választották az állatorvosi hivatást, és közel ugyanennyien vannak azok is (77%), akiknek kellemes emlékeik maradtak meg az egyetemi éveikről, illetve ugyanezt a szakmát választanák akkor is, ha a mai tudásukkal és tapasztalatukkal a hátuk mögött tehetnék ezt meg. Kiemelkedő többségük (89%) nem bánta meg, hogy ezt a hivatást választotta, 79%-uk kifejezetten szereti a munkáját, és sokan (62%) vannak azok is, akik a munkájukban kifejezetten sikeresnek érzik magukat.

Ami az állatorvosi munkavégzés magánéletre, illetve egészségre gyakorolt hatását illeti, a válaszadók közül többen gondolják azt, hogy a munkájuk egyértelműen hátránnyal van a magánéletükre (28%), mint azt, hogy hátránnyal lenne az egészségükre (17%), ugyanakkor közel ugyanannyian, ráadásul a kitöltők felénél többen (58%-59%) gondolják, hogy munkájuk néha bizony komolyan akadályozza a magánéletüket, vagy káros lehet az egészségükre. A kitöltők nagyjából ugyanolyan (44%-43%) arányban vélekednek arról, hogy az állatorvosi szakma társadalmilag megbecsültnek tekinthető-e vagy sem, de felük (51%) érezte már előnyét állatorvos mivoltának a civil életben. Jóllehet túlnyomó többségük (73%) egyet ért abban, hogy az állatorvosi munka anyagilag nem tartozik a megbecsült szakmák közé, 38%-uk mégis biztosítottnak látja belőle családjá megélhetését. A kérdőívet kitöltők fele (50%) úgy gondolja, hogy egy állatorvosnak nem kell nagyobb elvárásoknak megfelelnie, 40%-uk szerint nem kell több munkát végeznie, és 56%-uk szerint nincs nagyobb pszichésen terhelésnek sem kitéve más, ugyancsak doktori címet viselő munkavégzőkhöz képest. A válaszadók többsége (70%) az állatorvoslást egyértelműen az ún. segítő szakmák közé sorolja, és valamivel többen (79%) gondolják úgy, hogy hivatásnak és nem szakmának tekintendő.

SUMMARY

Tímea Laczkó – Analysis of the veterinary practice as a vocation. How veterinarians value their profession in the distance of time

During my thesis work made at the Department of State Veterinary Medicine and Agricultural Economics I examined how veterinarians conceive of their profession in regarding to their age, habitation and field of work. I made a questionnaire survey. People could answer the questions online, voluntarily and in an anonymous way. I aimed to compound the questionnaire so that the questions mainly spread over things that can be considered subjectively. The answers were treated and evaluated by statistic methods normally used with the marketing researches. The questionnaire was available for veterinarians on a mail list (vetmail) for 2 months and also in the inner network of the University of Veterinary Science.

187 of the incoming answers were treatable and appraisable. About half (54%-46%) of the people who completed my questionnaire were in the younger (<40 year-old) and half of them in the elder (>40-year-old) age-group, and the ratio was almost the same regarding men (58%) and women (42 %). I observed the same tendency between the vets living in the capital (48%) and only working in the capital (53 %). Most of the people answering work in practice (55%), the least of them work in commerce (5%). According to their answers more than one third of them (39%) work in different fields at the same time, one fifth of them (20,0%) work in different fields simultaneously. Along with these results more than half of them (65%) work in the inner fields of veterinary science , where they have always wanted to, and there are only really few persons (5%), who would be willing to switch to a different field of work. Most of the people who filled out the form (76%) chose the veterinarian profession as a child's dream there were almost the same amount of persons (77%), who had kept a pleasant memory of their years spent at the University of Veterinary Science, and they would choose the same profession with their achieved knowledge and experiences. An outstanding majority of them (89%) don't mind that they have chosen this profession, 79% of them really loves their job and many of them (62%) feel themselves really succesfull in their profession. Regarding the effect of the veterinarian work on the personal life and health, majority of the people who gave answers (28%) think that their job has a negative influence on their private life, less people (17%) think that their work is a disadvantage to their health (17%). People that took part in this survey hold an opinion with the same ratio (44%-43%) about whether the veterinarian profession is socially appreciated or not, but half of them (51%) felt the advance of this profession in their civil lives. Though majority of them (73%) agrees that financially the veterinarian profession isn't counted among the esteemed jobs, 38% of them has an opinion that they can surely make ends meet working in this field. Half of the people answered thinks that veterinarians don't have to meet special expectations, 40% of them has an opinion that they don't have to work more and 56% of them thinks that they are not burdened psychically more than other doctors. The majority of the people took part in this survey (70%) rank veterinary among the „helping” jobs, and some more (79%) think that it is a vocation and not a simple profession.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozom a dolgozat elkészítésében nyújtott segítségéért, türelméért és értékes tanácsaiért témavezetőmnek, dr. Fodor Kinga egyetemi adjunktusnak.

Köszönet illeti az Állatorvos-tudományi Kar Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszékét és vezetőjét, dr. Visnyei László egyetemi docenst szakmai támogatásukért.

Külön köszönetet szeretnék mondani Abonyi-Tóth Zsolt rendszergazdának, az Állatorvos-tudományi Kar Biomatematikai és Számítástechnikai Tanszék munkatársának, hogy lehetővé tette a kérdőívünk internetes hozzáférhetőségét, valamint a válaszok digitális tárolását és feldolgozását.

Ezen kívül szeretném még megköszönni minden kérdőívet kitöltő állatorvosnak a felmérésben való közreműködését.

Budapest, 2010. július 26.

.....
Laczkó Tímea
V. évfolyamos hallgató

IRODALOMJEGYZÉK

1. ALBERTI ÁGNES: Kiben bíznak a magyarok. In: Reader's Digest, 2006. URL: <http://www.rd.hu/hu/cikkek/nagyvilag/kiben-biznak-a-magyarok> Letöltés ideje: 2010.02.15.
2. ALMÁSI KITTI: Jóval éretlenebbek a kamaszok, In: Hírek Neked, 2010.02.08. URL: <http://eletmod.hirekneked.hu/joval-eretlenebbek-a-kamaszok-mint-par-evvel-ezelott.html>. Letöltés ideje: 2010.03.02.
3. BAGDY EMŐKE: Altruizmus, segítő hivatás, személyiség. Bevezetés a klinikai és egészségpszichológiába (első előadás). PDF dokumentum. Budapest, 2008.02.13. URL: http://psycho.unideb.hu/munkatarsak/pek_gyozo/targyak/BEV_1.ea_altruizmus_segito_foglalkozas_2008.pdf Letöltés ideje: 2009.08.27.
4. BERTA LÁSZLÓ: Pályakezdők: tudják mennyit érnek. In: HR portal, 2010.06.01. URL: <http://www.hrportal.hu/hr/palyakezdok-tudjak-mennyit-ernek-20100601.html> Letöltés ideje: 2010.06.10.
5. CSÁNYI VILMOS: Az emberi viselkedés. Budapest: Sanoma, 2006. 390 p.,
6. CSEPELI GYÖRGY: Szociálpszichológia, Budapest: Osiris Kiadó, 2001. 571 p.,
7. CSOBOTH CSILLA: Férfi és női szerepek. In: Gender kurzus, 2010.02.08. URL: www.behsci.sote.hu/eloadasok/gender/gender_20100208.ppt Letöltés ideje: 2010.03.01.
8. EDUCATIO TÁRSADALMI SZOLGÁLTATÓ NONPROFIT KFT.: Diplomás pályakövetés 2009-2010. In: Gyors az elhelyezkedés a fiatal diplomások körében, 2010.06.15. URL: http://www.felvi.hu/diploman_tul/szakmai_tamogatas/eredmenyek/diplomas_kutatas/gyors_sjelentes Letöltés ideje: 2010.06.20.
9. FEKETE SÁNDOR: Segítő foglalkozások kockázatai - Helfer-szindróma és Burnout-jelenség. In: Pszichiátria Hungarica, 1991. VI. évf. 1. sz., p. 17-29.
10. GYIMÓTHY ÉVA: Miért nem elég rátermettek a mai pályakezdők. In: HR portal, 2010.06.21. URL: <http://www.hrportal.hu/hr/miert-nem-eleg-ratermettek-a-mai-palyakezdok-20100621.html> Letöltés ideje: 2010.06.25.
11. HOLLÓ FERENC (szerk.): 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás (1787-1987), Budapest: Mezőgazdasági Könyvkiadó, 1987. 371 p.
12. JUHÁSZ ÁGNES: Munkahelyi stressz, munkahelyi egészségfejlesztés. Budapest: Oktatási segédanyag, Munka- és szervezetpszichológiai Szakképzés, 2002. 101p.
13. KARASSZON DÉNES: A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2. Piliscsaba: Magyar Tudománytörténeti Intézet, 2005. 456 p.
14. KARASSZON DÉNES: Az általános állatorvostörténelem alapjai, Budapest: Az Állatorvostudományi Egyetem Jegyzete, 1994. 218 p.
15. KENDREY GÁBOR: Az orvosi hivatás hazánkban az ezredfordulón, Budapest: Golden Book, cop. 2002. 224 p.
16. KISS ÁKOS: A nők és a munka világa. In: Patika Magazin, 2002.07.24, URL: <http://www.patikamagazin.hu/index.php?cikk=164> Letöltés ideje: 2009.08.27.
17. KÓTAI ISTVÁN: Az első nők. In: Kamarai állatorvos, 2008. év 4. szám, 78-80 o.

18. KOVÁTS JENŐ: Az állatorvosi hivatás kialakulásának fénykora Magyarországon (1867-1910). Babits Kiadó, 1999, p. 4-15.
19. KŐVÁRI ZSUZSA: Nem szereti a munkahelyét a magyar. In: HR portal, 2010.06.16. URL: <http://www.hrportal.hu/hr/nem-szereti-munkahelyet-a-magyar-20100616.html> Letöltés ideje: 2010.06.20.
20. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL ADATBÁZISA, URL: www.ksh.hu
21. KUTAS FERENC: Quo vadis medicina veterinaria?. In: Kamarai állatorvos, 2008. év 4. szám, p. 50-55.
22. MAGYAR ÁLLATORVOSI KAMARA HIVATALOS HONLAPJA, URL: www.maok.hu
23. MOLNÁR PÉTER: A gyógyítás pszichológiája. Budapest ; Berlin : Springer Hungarica Kiadó Springer, 1995. 2. kiad. 175 p.
24. NYAKA SZABOLCS: A doktori cím nagyon vonzó a diákok szerint. In: Bama-Dunántúli Napló. URL: <http://www.bama.hu/baranya/kozelet/a-doktori-cim-nagyon-vonzo-a-diakok-szerint-261542> Letöltés ideje: 2010.06.22.
25. PAPP KARINA: Mi a sikeres kisállatpraxis titka?- Felmérés az állattartói igényekről és az állatorvosi szolgáltatásokról. Budapest: TDK dolgozat, 2008. 38 p. PINTÉR GÁBOR: A burnout szindróma jelenség kezelése és megelőzése, In: Burnout és megújulás, 2007. URL: <http://www.morenocentrum.hu> Letöltés ideje: 2009.08.27.
26. ROZOVICS KRISZTINA: Melóból munka, állásból karrier - A siker kiépítése. In: Harmonet, 2009.03.03. URL: <http://www.harmonet.hu/karrier/19659-melobol-munka,-allasbol-karrier-a-siker-kiepitese.html> Letöltés ideje: 2009.08.27.
27. SZALAI ANNA: Ingatag több lábon állás. In: Népszabadság Online, 2008.04.30. URL: <http://nol.hu/archivum/archiv-490303> Letöltés ideje: 2009.08.27.
28. SZILÁGYI KLÁRA: A pályák világa. Budapest: Kollégium Kft., 1997. p 7-8.
29. SZILÁGYI KLÁRA: Munka-pályatanácsadás, mint professzió. Kollégium Kft., Budapest, 2000. 326 p.
30. SZINAPSZIS: Szaklapolvasás és internethasználat a magyar orvosok körében- avagy a nyomtatott és online kommunikáció szerepe a szakmai tájékoztatásban 2007 végén. In: Szinapszis, 2008.06.06. URL: <http://www.szinapszis.hu/hirek/56> Letöltés ideje: 2009.08.27.
31. SZONDA IPSOS: Online kutatás, In: Ipsos média-, reklám-, piac- és véleménykutató Zrt. URL: <http://www.szondaippos.hu/site/online-kutatas> Letöltés ideje: 2010.01.06.
32. TAKÁCS GABRIELLA: Iránytű a fiatalok pályaválasztásához. In: Pályacsúcs Magazin, 2008.10.18. URL: <http://rhea.jobpilot.hu/palyacsucs/index.php/hr/hirek-felmeresek/2733-iranyt-a-fiatalok-palyavalasztasahoz.html> Letöltés ideje: 2009.08.27.
33. VERES ZOLTÁN: A szolgáltatások piaca. In.: Veres Z. (szerk.): Szolgáltatás-marketing, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest., 2005. 344 p.
34. VERES ZOLTÁN et al: Marketinginformációk. In.: Veres Z., Hoffmann M, Kozák Á. (szerk.): Bevezetés a piackutatásba, Akadémia Kiadó, Budapest, 2006. 512 p.
35. VÖLGYESY PÁL: Bevezetés a pszichológiába. OKKER Oktatási Kereskedelmi és Szervezési Iroda. 1996. 512 p.

MELLÉKLET

Kérdőív

1. Az Ön életkora
 - 25-30 év között
 - 30-40 év között
 - 40-50 év között
 - 50-60 év között
 - 60 év felett

2. Az Ön neme
 - Férfi
 - Nő

3. Az Ön lakóhelye
 - Budapest
 - Megyeszékhely
 - Nagyváros
 - Kisváros
 - Település, falu

4. Az Ön munkavégzésének helye
 - Budapest
 - Megyeszékhely
 - Nagyváros
 - Kisváros
 - Település, falu

5. Mely területen dolgozik?
- Praxis
 - Oktatás
 - Kutatás
 - Kereskedelem
 - Több területen
6. Jelenleg hány „munkahelye” (jövedelemszerző tevékenységi köre) van?
- Egy
 - Kettő
 - Kettőnél több
7. Végez-e az állatorvoslással kapcsolatban nem lévő jövedelemszerző tevékenységet?
- Igen
 - Nem
8. Milyen indíttatásból választotta az állatorvosi hivatást? Miért jelentkezett az Állatorvos-tudományi Egyetemre (Karra)?
- Gyermekkori álm beteljesítése
 - Családi nyomás/indíttatás
 - A későbbi jó megélhetési lehetőség reményében
 - Kizárásos alapon
9. Milyen emlékekkel gondol vissza az egyetemi éveire?
- Kellemes emlékek fűznek ehhez az időszakhoz
 - Nagyon rossz emlékek fűznek ehhez az időszakhoz
 - Nem tudom eldönteni
10. Jelenleg azon a területen dolgozik, amelyen eredetileg is tervezte?
- Igen
 - Igen, de szívesen váltanék

- Nem, és nem is érzem jól magam
- Nem, de már nem bánom, hogy így alakult, mert elégedett vagyok
-

11. Érzi/érezte-e már úgy, hogy a hivatása a magánélete rovására megy?

- Nem, még soha
- Néha
- Egyértelműen igen

12. Érzi/érezte-e már úgy, hogy a hivatása az egészsége rovására megy?

- Nem, még soha
- Néha
- Egyértelműen igen

13. Társadalmilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

14. Anyagilag megbecsültnek érzi-e az állatorvoslást?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

15. Ön szerint mitől függ, hogy valaki sikeres lesz-e az állatorvosi szakmában?

- Tudás és szorgalom
- Szerencse
- Jó kapcsolatok
- Egyéb:

16. Hivatásnak vagy szakmának tartja inkább az állatorvoslást?

- Hivatásnak
- Szakmának
- Nem tudom eldönteni

17. Milyen szakmát választana, ha a mai eszével dönthetne, és pályaválasztás előtt állna?

- Ugyanezt, állatorvosnak tanulnék
- Mást:

18. Véleménye szerint a most végzetteknek könnyebb, vagy nehezebb elhelyezkedniük a pályán, mint Önnek volt?

- Könnyebb
- Nehezebb
- Kb. ugyanaz

19. Komolyan fontolóra vette-e már valamikor, hogy szakmát vált?

- Igen, és meg is tettem/próbáltam már
- Igen, de csak elméletben
- Nem, még soha

20. Megbánta-e valaha, hogy állatorvos lett?

- Igen
- Nem

21. Sikeresnek érzi-e magát a munkájában?

- Igen
- Nem
- Nem tudom megítélni

22. Gyermekének ajánlaná-e/ajánlotta-e, hogy a nyomdokaiba lépve állatorvoslást tanuljon?
- Igen, örülnék neki
 - Nem, egyértelműen lebeszelném róla
 - Nem szólok bele semmilyen szinten a gyermekem pályaválasztásába, a döntés joga az övé
23. Érezte-e már a civil életben valaha bármi előnyét annak, hogy állatorvos?
- Igen
 - Nem
 - Talán egy-két alkalommal
24. Szükségesnek tartja-e, hogy folyamatosan tovább képezze magát?
- Igen, érdekelnek az újdonságok, ezért szívesen járok továbbképzésekre
 - Nem, de kénytelen vagyok a szükséges kamarai pontok megszerzése miatt
 - Nem, de csak így maradhatok versenyképes
25. Az alábbi lehetősége közül hogyan jellemezné a mindennapi munkáját?
- Nagyon szeretem a munkámat, és szívesen végzem, sokszor a munkaidőmön túl is
 - Elsősorban a megélhetésemért dolgozom, így túlórákat elsősorban csak akkor vállalok el, amikor több pénzre van szükségem
 - Utálom az egészet, ha anyagilag megengedhetném, már régen nem dolgoznék
26. Ön szerint egy állatorvosnak nagyobb elvárásoknak kell megfelelnie a munkájában, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom

27. Ön szerint egy állatorvosnak több munkát kell végeznie, mint más, doktori címet viselő munkavégzőknek (orvosoknak, jogászoknak)?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

28. Ön szerint egy állatorvos pszichésen nagyobb terhelésnek van kitéve, mint más, doktori címet viselő munkavégzők (orvosok, jogászok)?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

29. Biztosítottnak érzi-e a saját és családja megélhetését azáltal, hogy az állatorvoslást választotta?

- Igen, sokoldalúnak tartom a diplomám. Véleményem szerint számos területen el tudok helyezkedni vele.
- Nem. Sajnos a jelenlegi gazdasági helyzetben ezt nem látom biztosítottnak.
- Nem tudom eldönteni.

30. Ön szerint az állatorvosi munka a klasszikus értelemben vett SEGÍTŐ szakmák közé tartozik?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

Köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével segítette munkánkat!

Elküldés